

Parlamentul Republicii Moldova

SECRETARIATUL PARLAMENTULUI

RAPORT

**de activitate al Secretariatului Parlamentului
pentru anul 2023**

Ianuarie, 2024

CUPRINS

LISTA ABREVIERILOR	3
INTRODUCERE.....	4
Capitolul I. CONSOLIDAREA ASISTENȚEI ACORDATE PARLAMENTULUI LA REALIZAREA FUNCȚIEI LEGISLATIVE.....	6
1. Organizarea și documentarea lucrărilor plenului Parlamentului	6
2. Suport în procesul de inițiere, examinare și adoptare a proiectelor de acte normative	7
3. Organizarea și documentarea lucrărilor Biroului permanent al Parlamentului	8
4. Suport oferit de către secretariatele comisiilor permanente	8
5. Procesul postadoptare a actelor normative	9
6. Fortificarea acțiunilor ce țin de procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană.....	10
7. Suport informațional pentru activitatea Parlamentului	10
8. Depozitarul instituțional și resurse informaționale	11
CONCLUZII.....	11
PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI.....	14
Capitolul II. DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA MECANISMULUI DE CONTROL PARLAMENTAR	15
9. Asistența în realizarea funcției de control parlamentar	15
10. Evaluarea ex-post privind implementarea actelor normative	16
11. Pregătirea notelor informative asupra aplicării legislației	17
12. Participarea în grupuri de lucru/comisii speciale.....	17
CONCLUZII.....	18
PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI.....	18
Capitolul III. SPORIREA ASISTENȚEI ACORDATE PARLAMENTULUI ÎN PROCESUL DE COOPERARE CU MEDIUL INTERN ȘI EXTERN	20
13. Reprezentarea Parlamentului la Curtea Constituțională și în instanțele de judecată	20
14. Relații externe bilaterale și multilaterale	20
CONCLUZII.....	22
PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI.....	24
Capitolul IV. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ACTIVITĂȚII PARLAMENTULUI ȘI SECRETARIATULUI PARLAMENTULUI.....	26
15. Activități de comunicare și informare.....	26
16. Cooperarea cu societatea civilă	31
17. Soluționarea petițiilor cetățenilor	33
18. Acordarea distincțiilor Parlamentului	33
CONCLUZII.....	34
PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI.....	35
Capitolul V. FORTIFICAREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT INSTITUȚIONAL.....	37
19. Asigurarea managementului instituțional	37
20. Lucrări de secretariat și circulația documentelor în Parlament	37
21. Implementarea proiectelor de asistență externă	38
22. Managementul resurselor umane.....	44
23. Implementarea sistemului de control intern managerial.....	49
24. Suport în gestionarea bugetului Parlamentului și a patrimoniului	49
25. Achiziții publice.....	51
26. Tehnologii informaționale și comunicații	51
27. Activitatea de suport administrativ	52
CONCLUZII.....	55
PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI.....	59
ANEXE.....	61

LISTA ABREVIERILOR

APCE	Adunarea Parlamentară a Consiliului Europei
APCEMN	Adunarea Parlamentară a Cooperării Economice la Marea Neagră
AP EURONEST	Adunarea Parlamentară EURONEST
AIP CSI	Adunarea Interparlamentară a Comunității Statelor Independente
AP OTAN	Adunarea Parlamentară a Organizației Tratatului Atlanticului de Nord
AP OSCE	Adunarea Parlamentară a Organizației pentru Securitate și Cooperare în Europa
CTIF	Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe
ECPRD	Centrul European de Cercetare și Documentare Parlamentară
GIZ	Agenția de Cooperare Internațională a Germaniei
GUAM	Organizația pentru Democrație și Dezvoltare Economică
IGSU	Inspectoratul General pentru Situații de Urgență
IPEX	Platforma Interparlamentară de Schimb de Informații privind Uniunea Europeană
ONU	Organizația Națiunilor Unite
OSC	Organizațiile societății civile
OTIP	Oficiul teritorial de informare al Parlamentului
PNUD	Programul Națiunilor Unite pentru Dezvoltare
SEDD	Sistemul electronic de distribuire a documentelor
SIA REA	Sistemul Informatic Automatizat „Registrul electronic al angajaților din sectorul bugetar”
SI	Sistem informațional
SNCI	Standarde naționale de control intern
UE	Uniunea Europeană
UNICEF	Fondul Internațional pentru Urgențe ale Copiilor al Națiunilor Unite
UNFPA	Agenția Națiunilor Unite pentru drepturile și sănătatea reproductivă
UN Women	Entitatea Națiunilor Unite pentru egalitatea de gen și abilitarea femeilor

INTRODUCERE

În anul 2023 Republica Moldova a făcut pași importanți în eforturile sale de aderare la Uniunea Europeană (UE), cu un angajament ferm și o implicare plenară a Parlamentului în acest proces. Activitatea pe plan intern și extern a Parlamentului s-a intensificat datorită demarării proceselor de aderare a Republicii Moldova la UE. Secretariatul Parlamentului a participat proactiv la susținerea Parlamentului în acest curs, pentru a facilita activitatea legislativului, a asigura un dialog eficient și pentru a susține implementarea reformelor necesare la alinierea standardelor europene. Funcționarii au participat în calitate de membri ai Grupurilor de lucru de coordonare a procesului de integrare europeană, implicându-se în exercițiul de elaborare a contribuției țării la Pachetul de extindere al Comisiei Europene pentru anul 2023.

Participarea activă a funcționarilor la diverse ședințe și evenimente a facilitat schimbul de informații și expertiză între diferite entități implicate în procesul de integrare, ceea ce a contribuit la consolidarea unei viziuni coerente asupra complexității procesului de integrare europeană și la adoptarea legilor cu sigla UE.

În rezultatul activităților realizate în anul 2023 au fost desfășurate multe evenimente importante în sfera digitalizării. În premieră, în anul 2023 a fost lansat și utilizat pe etape Sistemul Informațional e-Parlament, care asigură eficiența proceselor de lucru și transparența procesului legislativ. În ritm accelerat, Secretariatul Parlamentului s-a adaptat la noile procese de lucru în sistem. Pentru operaționalizarea acestuia a fost realizat procesul de definitivare și lansare a sistemului. Au fost organizate sesiuni de instruire pentru toți utilizatorii (deputați și angajați) și a fost oferit suport constant în procesul de utilizare a sistemului informațional. La fel, au fost digitalizate unele procese de evidență a consumurilor de bunuri și circulația mijloacelor fixe din domeniul administrativ.

Este de remarcat participarea funcționarilor la elaborarea unor proiecte de legi importante pentru activitatea Parlamentului: Codul regulilor și procedurilor parlamentare, Programul legislativ și alte proiecte de acte normative. Astfel, în premieră, a fost aprobat Programul legislativ al Parlamentului pentru anul 2024, care conține prioritățile legislative pentru anul curent. Acest document reprezintă un instrument de planificare și previzibilitate a activității legislative pe sesiuni, ceea ce va permite planificarea mai eficientă a activității subdiviziunilor.

Domeniul de asistență externă continuă să își diversifice portofoliul. Urmare a discuțiilor cu omologii din mai multe parlamente europene, au fost organizate vizite de studiu pentru deputați și angajați la Parlamentul European, Parlamentul Republicii Austria, Bundestagul german, Parlamentul Estoniei etc. Au fost asigurate premisele pentru lansarea unui proiect prin instrumentul Twinning și stabilirea relațiilor de cooperare durabilă cu Biroul de Cooperare al Elveției în Republica Moldova. Un eveniment important, organizat de către Secretariatul Parlamentului cu suportul partenerilor de dezvoltare, a fost Masa rotundă cu genericul „Controlul parlamentar și rolul administrațiilor parlamentare în acest proces”, care a reunit secretarii generali ai parlamentelor din țările Parteneriatului Estic, reprezentanți ai secretariatelor parlamentelor din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Ucraina și din Republica Moldova pentru un schimb de bune practici.

Agenda de cooperare cu instituțiile similare de peste hotare, adunările interparlamentare, organizațiile parlamentare internaționale și regionale, precum și cu organizațiile internaționale a fost influențată de agenda de integrare, fiind acordat suport pentru desfășurarea la Parlament a activităților din domeniul relațiilor externe și pentru organizarea vizitelor peste hotare ale delegațiilor parlamentare.

În vederea consolidării echipei a fost realizat un sondaj de opinie al angajaților asupra proceselor de lucru în cadrul Secretariatului Parlamentului. Rezultatele sondajului au fost sistematizate într-un raport, care a fost adus la cunoștința angajaților pentru familiarizare. Au fost evaluate aspecte ale proceselor de lucru, identificați factorii de motivare a angajaților, estimate condițiile de activitate la birou și identificate domeniile de activitate ale Secretariatului Parlamentului care necesită a fi îmbunătățite.

Prezentul Raport oferă o descriere a rezultatelor activității Secretariatului Parlamentului pe parcursul anului 2023, fiind structurat pe cinci obiective, care reies din Planul de acțiuni al instituției pentru anul de referință:

- I. Consolidarea asistenței acordate Parlamentului la realizarea funcției legislative
- II. Dezvoltarea și eficientizarea mecanismului de control parlamentar
- III. Sporirea asistenței acordate Parlamentului în procesul de cooperare cu mediul intern și extern
- IV. Asigurarea transparenței activității Parlamentului și Secretariatului Parlamentului
- V. Fortificarea sistemului de management instituțional.

Concluziile la capitole oferă o privire de ansamblu asupra tendințelor care s-au înregistrat în anul trecut și sunt succedate de prioritățile trasate pentru anul 2024.

Anexele la prezentul raport completează informația narativă cu date statistice pe unele aspecte de activitate ale Secretariatului Parlamentului.

Capitolul I. CONSOLIDAREA ASISTENȚEI ACORDATE PARLAMENTULUI LA REALIZAREA FUNCȚIEI LEGISLATIVE

1. Organizarea și documentarea lucrărilor plenului Parlamentului

În anul 2023, Secretariatul Parlamentului a acordat asistență organizatorică și documentară Parlamentului, care și-a desfășurat activitatea în cadrul a două sesiuni parlamentare ordinare și o sesiune extraordinară:

– *sesiunea de primăvară*, care a început la 1 februarie și s-a încheiat la 31 iulie (prima ședință în plen a avut loc la data de 2 februarie, iar ultima – la data de 31 iulie);

– *sesiunea de toamnă*, care a început la data de 4 septembrie și s-a finalizat la data de 29 decembrie (prima ședință în plen a avut loc la 7 septembrie, iar ultima – la 28 decembrie);

– *sesiunea extraordinară*, convocată pentru perioada 16 – 17 august 2023 (ședința în plen a avut loc la 17 august).

Pe durata sesiunilor menționate au fost organizate și documentate 39 de ședințe ale Parlamentului (cu 3 continuări), pentru care au fost elaborate 39 de ordini de zi, 56 de suplimente la ordinea de zi, 43 de desfășurătoare, note, informații și invitații. Au fost pregătite și repartizate deputaților, angajaților Secretariatului Parlamentului documentele propuse pentru examinare plenului Parlamentului (proiecte de legi și hotărâri, rapoarte/corapoarte, avize etc.).

Informația privind ședințele Parlamentului, prezentată în dinamică pentru anii 2021–2023, este expusă în tabelul nr. 1.

Tabelul nr. 1

Numărul de ședințe ale Parlamentului pentru anii 2021–2023

Anul	Sesiunea de primăvară	Sesiunea de toamnă	Sesiunile extraordinare	Total ședințe
2021	16	20	4	40
2022	26	19	4	49
2023	24	14	1	39 ¹

A fost asigurat managementul eficient al ședințelor plenare, iar procesul de difuzare a documentelor aferente activității legislative a fost trecut exclusiv la format electronic, fapt ce a determinat înregistrarea unei diminuări considerabile, de 46%, a consumului de hârtie și a consumabilelor pentru aparatele de multiplicare.

În anul 2023, procesul de organizare și documentare a ședințelor plenare ale Parlamentului a avut loc pe două platforme (SEDD și SI e-Parlament).

Astfel, până la lansarea oficială a SI e-Parlament, la 31 martie 2023, în scopul asigurării accesului, în sala plenului, la materialele legislative care au fost incluse pe ordinea de zi a ședințelor plenare, au fost constituite 8 dosare electronice ale ședințelor. Prin intermediul Sistemului Electronic de Distribuire a Documentelor (SEDD) pe tabletele din sala de ședințe plenare au fost plasate 300 de documente legislative (proiecte

¹ Cu 3 continuări ale ședințelor în plenul Parlamentului.

de acte normative, rapoarte, corapoarte, avize, ordini de zi, suplimente la ordini de zi). În același timp, au fost generate și plasate 110 rezultate ale votului electronic.

Pentru utilizarea cu succes a SI e-Parlament, Secretariatul și-a adaptat procesele operaționale în vederea utilizării sistemului și asigurării documentării a 39 de ședințe de plen cu 3 continuări și a 436 de ședințe ale comisiilor permanente, precum și a 36 de ședințe ale Biroului permanent. Pentru lansarea sistemului pe cele trei componente au fost oferite: instruiți, expertiză, comentarii, soluții pentru configurarea corectă a proceselor operaționale în sistemul informațional.

Secretariatul Parlamentului a realizat traducerea simultană a 39 de ședințe plenare și stenografierea a 38 de ședințe plenare cu durata de 265,25 de ore, precum și a elaborat 39 de rapoarte ale dezbaterilor parlamentare cu un număr total de 781 de pagini. Au fost transcrise de pe înregistrările audio 1332 de fișiere, numărul de pagini al stenogramelor în original ajungând la 4956 (anexa nr. 1). La solicitarea deputaților, a organelor de lucru ale Parlamentului și ale subdiviziunilor acestuia, au fost eliberate 37 de extrase din stenograme.

2. Suport în procesul de inițiere, examinare și adoptare a proiectelor de acte normative

Corpul de deputați și organele de lucru ale Parlamentului au beneficiat de suportul necesar la adoptarea celor 455 de legi și hotărâri. Din numărul total de acte adoptate, 45 de acte normative au fost adoptate în regim prioritar sau de urgență, fiind întreprinse măsurile necesare pentru definitivarea lor conformă și în termen optim (anexa nr. 2).

Pe parcursul anului, Secretariatul Parlamentului a realizat activități care să asigure respectarea strictă a dispozițiilor legale privind înregistrarea și circulația proiectelor de acte normative. Astfel, în anul 2023, în Parlament au fost înregistrate 491 de proiecte de acte normative, dintre care 490 de proiecte au fost luate în evidență și completate cu toate documentele aferente, iar un proiect nu a intrat în procedură legislativă (tabelul nr. 2 și anexa nr. 3). Transparența procesului legislativ a fost asigurată prin efectuarea unui șir de acțiuni în vederea publicării documentelor aferente pe pagina web a Parlamentului.

Tabelul nr. 2

Numărul de proiecte înregistrate (dezagregate pe stadiul de examinare)

Anul	Proiecte înregistrate	Proiecte intrate în procedură legislativă	Proiecte adoptate din cele înregistrate în anul respectiv	Proiecte în lucru	Proiecte respinse	Proiecte retrase/nule
2021	430	427	221	111	10	7/78
2022	486	483	337	122	8	16/0
2023	491	490 ²	413 ³	71	1	4/-

În procesul de avizare a proiectelor de acte normative înaintate Parlamentului spre examinare și aprobare, Direcția generală juridică a prezentat 381 de avize cu privire la

² Din ele, un proiect a fost returnat autorilor

³ Proiectul nr. 71/2023 a fost comasat cu proiectul nr. 472/2022, ultimul fiind de bază

corespunderea proiectelor cu prevederile constituționale, respectarea cadrului legal național, ajustarea proiectelor la cerințele legislației Uniunii Europene, precum și la cele ale normelor de tehnică legislativă (tabelul nr. 3).

Tabelul nr. 3

Tabel comparativ privind numărul avizelor juridice elaborate asupra proiectelor de legi în perioada 2021–2023

2021	2022	2023
295	407	381

3. Organizarea și documentarea lucrărilor Biroului permanent al Parlamentului

Pe parcursul anului 2023 a fost asigurată organizarea, desfășurarea și documentarea lucrărilor a 36 de ședințe ale Biroului permanent. Secretariatul Parlamentului a elaborat și a repartizat membrilor, angajaților și invitaților la ședințe 36 de ordini de zi, proiecte de hotărâri ale Biroului permanent și alte documente propuse pentru examinare. S-a asigurat elaborarea proceselor-verbale și a stenogramelor ședințelor Biroului permanent. Informația privind suportul acordat pentru activitatea Biroului permanent al Parlamentului pe parcursul anului de referință este prezentată în tabelul nr. 4.

Tabelul nr. 4

Date statistice privind organizarea și documentarea lucrărilor Biroului permanent în anul 2023

	Sesiunea de primăvară	Sesiunea de toamnă	Sesiune extraordinară	Total
Numărul de ședințe	21	14	1	36
Numărul de hotărâri adoptate	23	12	1	36
Numărul de procese-verbale/stenograme	21	14	1	36

4. Suport oferit de către secretariatele comisiilor permanente

Pe parcursul anului 2023, pentru organizarea și desfășurarea corespunzătoare a activității în cadrul comisiilor permanente, deputații au fost asistați de către cele 11 secretariate, care au acordat asistență de specialitate în cadrul procedurii legislative, precum și la realizarea funcției de control parlamentar.

Având la bază atribuțiile funcționale, consultanții din cadrul secretariatelor comisiilor au oferit asistență comisiilor permanente în procesul de examinare și promovare a proiectelor de acte normative în cadrul procedurii legislative, inclusiv la asigurarea ajustării acestora la legislația Uniunii Europene, la organizarea ședințelor de lucru ale comisiilor permanente, la desfășurarea consultărilor, a dezbaterilor și a audierilor publice etc.

Astfel, a fost acordat sprijinul necesar pentru organizarea a 436 de ședințe de examinare a proiectelor de acte normative (tabelul nr. 5), pentru întocmirea rapoartelor cu sinteze și avize ale comisiilor asupra acestora. Au fost publicate 436 de ordini de zi ale

ședințelor comisiilor permanente și au fost informate conducerea Parlamentului și fracțiunile parlamentare despre programul de desfășurare a ședințelor respective.

Tabelul nr. 5

Numărul de ședințe ale comisiilor permanente ale Parlamentului în anul 2023

Comisia permanentă	2023			Total
	Sesiunea de primăvară	Sesiunea de toamnă	Sesiunea extraordinară	
Comisia juridică, numiri și imunități	33	33	1	67
Comisia economie, buget și finanțe	34	15	1	50
Comisia securitate națională, apărare și ordine publică	27	22	1	50
Comisia politică externă și integrare europeană	31	19	1	51
Comisia drepturile omului și relații interetnice	18	9	-	27
Comisia administrație publică	18	10	1	29
Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media	20	13	2	35
Comisia agricultură și industrie alimentară	16	12	1	29
Comisia protecție socială, sănătate și familie	20	15	2	37
Comisia mediu și dezvoltare regională	24	20	-	44
Comisia de control al finanțelor publice	10	7	-	17
Total	251	175	10	436

Secretariatele comisiilor permanente au acordat suport la elaborarea rapoartelor, a corapoartelor și a avizelor pe marginea proiectelor de acte normative: 692 de rapoarte, 167 de corapoarte și 1107 de avize. Statistica prezentării rapoartelor/corapoartelor, avizelor și amendamentelor la proiectele de acte normative în anul 2023 este prezentată în anexa nr. 4.

5. Procesul post adoptare a actelor normative

În scopul asigurării calității și a conformității actelor adoptate de legislativ, Secretariatul Parlamentului a asigurat redactarea, corectarea, confruntarea a 424 de acte normative, precum și a 82 de documente interne ale Parlamentului. A fost promovată consecvent respectarea prevederilor art. 71 din Regulamentul Parlamentului privind necesitatea redactării textului proiectului de act normativ până la adoptarea acestuia în lectură finală.

În acest sens, a fost asigurată redactarea a 367 de proiecte de acte normative, precum și traducerea a 246 de proiecte de acte normative și 324 amendamente (sinteza activităților de redactare și traducere este prezentată în anexele nr. 5 și nr. 6).

Dinamica numărului de acte normative adoptate în perioada 2021–2023 este prezentată în tabelul nr. 6.

Numărul de acte adoptate de Parlament în perioada 2021–2023

2021	2022	2023
248	381	455

6. Fortificarea acțiunilor ce țin de procesul de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană

Secretariatul Parlamentului a colaborat cu alte autorități publice pentru a susține implementarea reformelor necesare pentru alinierea la normele și standardele europene, fiind realizate acțiuni privind:

- înaintarea propunerilor la proiectul Planului de acțiuni pentru ridicarea nivelului de pregătire pentru aderarea la UE și aliniere la legislația UE pe cele 33 de capitole din *acquis*;

- participarea la exercițiul de elaborare a contribuției Republicii Moldova la Pachetul de extindere al Comisiei Europene pentru anul 2023, cu prezentarea progreselor înregistrate;

- înaintarea propunerilor în vederea definitivării Planului național de acțiuni privind realizarea criteriilor de aderare a Republicii Moldova la UE;

- acordarea suportului în procesul de implementare a celor 9 recomandări formulate de către Comisia Europeană în contextul acordării Republicii Moldova a statutului de țară candidată, inclusiv a celei care vizează colaborarea cu societatea civilă;

- ținerea corespondenței cu Ministerul Justiției în partea ce ține de proiectul Planului național de acțiuni privind realizarea criteriilor de aderare a Republicii Moldova la Uniunea Europeană și privind implementarea Acordului de Asociere RM–UE pentru anii 2023–2027;

- analiza concluziilor și recomandărilor din Raportul Comisiei Europene privind extinderea UE pentru anul 2023, cu identificarea noilor acțiuni și elaborarea notei informative privind acțiunile ce vizează Parlamentul Republicii Moldova;

- raportarea nivelului de progres privind implementarea măsurilor pe termen scurt de accelerare a procesului de integrare europeană, care răspunde recomandărilor Raportului Comisiei Europene privind extinderea UE pentru anul 2023.

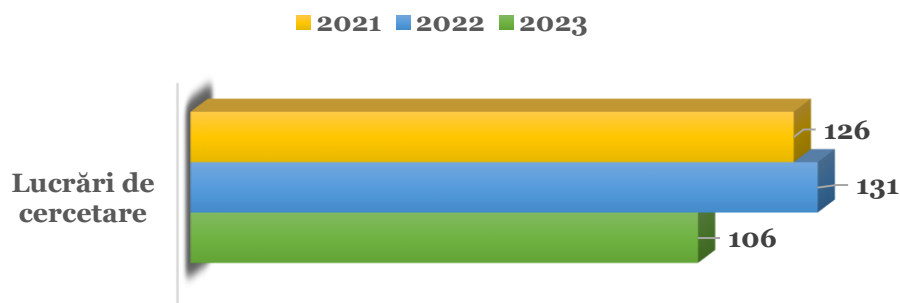
Funcționarii Secretariatului Parlamentului și-au adus expertiza în cadrul grupurilor de lucru de coordonare a procesului de integrare europeană a Republicii Moldova, contribuind la formularea obiectivelor strategice și a acțiunilor concrete care să consolideze eforturile Republicii Moldova în direcția integrării europene.

7. Suport informațional pentru activitatea Parlamentului

În vederea asigurării suportului informațional, se elaborează lucrări de cercetare parlamentară (studii de legislație comparată, studii parlamentare, materiale informative și alte documente aferente activității) la solicitarea deputaților, secretariatelor comisiilor permanente, Secretariatului Parlamentului, precum și a beneficiarilor externi (țările membre ale platformei ECPRD).

Au fost elaborate 106 lucrări de cercetare parlamentară, dintre care 84 de lucrări de cercetare la solicitare, 18 lucrări de cercetare din oficiu/proactive și 4 solicitări ECPRD plasate pe platformă (figura nr. 1).

Figura nr. 1. Lucrări de cercetare pentru perioada 2021–2023

Un segment important în activitatea de cercetare, care contribuie la asigurarea asistenței Parlamentului în realizarea sarcinilor sale constituționale, este cooperarea cu ECPRD rețeaua parlamentară a Consiliului Europei în vederea realizării schimbului de informații de specialitate necesare în procesul de creație legislativă.

În contextul acordării Republicii Moldova a statutului de țară candidată UE, Parlamentul a aderat la Platforma Interparlamentară de Schimb de Informații privind Uniunea Europeană (IPEX), care oferă posibilitatea de accesare a informațiilor de interes general despre statele membre. În anul de referință, platforma IPEX a fost completată cu informații relevante și, urmare a deschiderii negocierilor Uniunii Europene cu Republica Moldova, urmează să fie actualizată.

8. Depozitarul instituțional și resurse informaționale

Fondul arhivistic. În anul de referință a fost asigurat procesul de transmitere Agenției Naționale a Arhivelor la păstrare de stat a 644 de dosare. Totodată, au fost scanate 100% din documentele de arhivă din anul 2020: 284 de dosare, 1000 de acte și 71 000 de file.

În scopul evidenței centralizate a dosarelor și al îmbunătățirii tehnicii lucrărilor de secretariat, a fost modificat și aprobat Nomenclatorul dosarelor Parlamentului. Pentru întocmirea corectă a dosarelor, conform normelor arhivistice, au fost organizate 26 de ședințe de consultare și au fost oferite consultații funcționarilor responsabili de activitățile de centralizare, grupare, predare a dosarelor spre păstrare.

Resurse informaționale. Activitatea bibliotecii în domeniul dezvoltării colecțiilor de carte a fost axată pe constituirea resurselor informaționale de specialitate care să satisfacă interesele de cercetare, studii, informare, documentare ale deputaților și ale funcționarilor Secretariatului Parlamentului. Fondul de carte s-a completat cu 85 de titluri de carte de specialitate, cu 10 denumiri de ediții periodice. În același timp, au fost achiziționate spre utilizare de către beneficiari 2 abonamente la ediții periodice în format electronic (Monitorul Oficial și Monitorul fiscal).

CONCLUZII

Anul 2023 s-a caracterizat printr-o multitudine de provocări pe segmentul asistenței acordate Parlamentului la realizarea funcției legislative. În contextul obținerii de către

Republica Moldova a statului de țară candidată la Uniunea Europeană a crescut în mod simțitor numărul actelor normative adoptate de Parlament în termen restrâns, dar și volumul și gradul de complexitate al acestora. Procesul de promovare a actelor normative în termene restrânse a solicitat acțiuni conjugate ale subdiviziunilor vizate și eforturi suplimentare din partea funcționarilor, care au asigurat, inclusiv lucrând peste program, calitatea actelor adoptate de organul legislativ. În activitatea Parlamentului nu au fost atestate rețineri, întâzieri sau blocaje de ordin logistic.

Funcționarii publici au participat la elaborarea mai multor proiecte de acte normative, la diferite etape, inclusiv prin acordarea suportului juridic la elaborarea amendamentelor la proiectele de legi (proiectul Codului regulilor și procedurilor parlamentare, Programul legislativ al Parlamentului pentru anul 2024 etc.).

Procesul de examinare a proiectelor de acte normative de către funcționarii publici a respectat cu strictețe cerințele prevăzute de Regulamentul Parlamentului, unul dintre criteriile esențiale a fost verificarea conformității cu prevederile constituționale, asigurându-se că fiecare act normativ respectă principiile și valorile fundamentale ale legislației naționale. De asemenea, s-a acordat o atenție deosebită ajustării proiectelor de legi la cerințele legislației Uniunii Europene, reflectând angajamentul Republicii Moldova în respectarea și alinierea la standardele europene.

Funcționarii au asigurat înregistrarea proiectelor de acte normative potrivit cerințelor art. 40 din Legea nr. 100/2007 cu privire la actele normative și au verificat admisibilitatea proiectelor de acte normative în procedură legislativă. Se constată că autorii cu drept de inițiativă legislativă continuă să nu respecte întocmai prevederile Regulamentului Parlamentului și ale Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative. Din numărul total de 491 de proiecte de acte normative intrate în Parlament, 104 proiecte au fost prezentate cu abateri. Urmare a detectării erorilor și a abaterilor înregistrate, s-a solicitat completarea dosarelor sau înlăturarea greșelilor de ordin tehnico-legislativ și de conținut.

Sistematizând abaterile depistate, menționăm următoarele deficiențe constatate în procesul legislativ:

- *la etapa de verificare a admisibilității introducerii proiectelor de acte normative în procedura legislativă:*
  - lipsa originalelor avizelor ministerelor și a raportului de expertiză anticorupție;
  - lipsa versiunii electronice a proiectului;
  - lipsa semnăturilor pe un șir de documente din dosarul de însoțire;
  - lipsa versiunii în limba rusă, în cazul proiectelor prezentate de către Guvern;
  - lipsa informației privind rezultatul consultării publice a proiectului;
  - lipsa tabelului comparativ, a sintezei obiecțiilor și propunerilor, a analizei impactului de reglementare;
  - necoresponderea denumirii proiectului de act normativ cu conținutul acestuia;
- *la etapa de examinare a proiectelor de acte normative introduse în procedură legislativă:*
  - calitatea elaborării și deficiențe ale conținutului proiectelor;
  - neconcordanța dintre Nota informativă și textul proiectului de act normativ sau Nota informativă incompletă;

– lipsa informației despre fazele parcurse în pregătirea proiectului de act normativ și rezultatele obținute, despre evaluarea statistică și referințele la documentele de cercetare și/sau la sursele de informare;

– înaintarea mai multor proiecte de acte normative fără o evaluare a impactului de reglementare a acestora;

➤ *în procesul de planificare și desfășurare a ședințelor Parlamentului și la etapa de includere a proiectelor de acte normative pe ordinea de zi:*

– includerea pe ordinea de zi a unor proiecte în lipsa rapoartelor comisiilor permanente (deși s-a încercat asigurarea unei previzibilități a proiectelor propuse spre examinare prin aprobarea ordinii de zi bisăptămânale);

– suplimentarea ordinii de zi a ședințelor de plen în procedura de aprobare a ordinii de zi, ceea ce a dus la constrângerea în timp pentru elaborarea suplimentului la ordinea de zi și publicarea acestuia pe pagina web și în SI e-Parlament. În vederea asigurării transparenței ședințelor s-au depus eforturi pentru plasarea rapoartelor comisiilor permanente, a avizelor Guvernului pe pagina web și SI e-Parlament. Practica de a organiza ședințele comisiilor permanente în ziua ședinței de plen afectează transparența procesului legislativ, fapt menționat și în rapoartele societății civile;

– includerea unor proiecte de legi în ordinea de zi cu încălcarea termenului stabilit de Regulamentul Parlamentului, fapt care a necesitat avizarea în regim de urgență a acestora;

– examinarea în procedură de urgență a proiectelor de legi are drept rezultat redactarea textului actului normativ după votare, ceea ce uneori conduce la denaturarea voinței legiuitorului;

– creșterea numărului actelor normative adoptate de Parlament în mod prioritar sau de urgență, dar și a volumului și gradului de complexitate al acestora;

– prezentarea amendamentelor cu foarte puțin timp înainte de ședința plenară la care actele urmează a fi adoptate în lectură finală, ceea ce determină examinarea proiectelor fără redactarea în termenul solicitat a textului final al proiectului;

➤ *la etapa post adoptare și pregătire pentru semnare a actelor normative:*

– examinarea și votarea proiectelor de acte normative cu multiple amendamente care modifică esențial sau parțial textul proiectului inițial, fără redactarea acestora pentru lectură finală;

– prezentarea spre redactare a textului actului normativ după adoptarea acestuia în lectură finală, fapt care contravine prevederilor pct. 4.4.11 din Instrucțiunea privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament.

Referitor la managementul documentelor (altele decât cele din procesul legislativ), rămâne actuală necesitatea introducerii unui sistem informațional centralizat de circulație și evidență a documentelor de intrare/ieșire, pentru asigurarea accesibilității și trasabilității documentelor.

Pe segmentul de acordare a asistenței informațional-analitice a Parlamentului, activitatea s-a axat pe lucrările de cercetare realizate la cerere, obiectiv realizat în proporție de 100%.

În anul 2023 s-au intensificat solicitările de informații, cărți de specialitate, referințe tematice privind parcursul european al Republicii Moldova și rolul Parlamentului în acest proces. A crescut numărul expozițiilor de carte și documente pentru a marca diferite

evenimente care au avut loc în țara noastră, la care au participat reprezentanții legislativului și mulți vizitatori. Toate aceste acțiuni au sporit vizibilitatea instituției și a fondului de carte a bibliotecii Parlamentului atât pe plan intern, cât și pe extern.

PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI

În scopul eficientizării activității instituției, dar și al atenuării impactului neajunsurilor elucidate, Secretariatul Parlamentului își propune să realizeze pe parcursul anului curent următoarele activități:

- respectarea de către participanții la procesul legislativ a prevederilor Regulamentului Parlamentului, a cerințelor Legii nr. 100/2017 cu privire la actele normative și ale Instrucțiunii privind circulația proiectelor de acte legislative în Parlament;

- evaluarea și revizuirea proceselor care să asigure funcționarea sistemului și documentarea activității legislative în contextul modernizării activităților în cadrul legislativului prin implementarea SI e-Parlament;

- implementarea sistemului informațional de management electronic al documentelor care nu fac parte din procesul legislativ (e-Document de circulație a corespondenței);

- adoptarea proiectelor de acte normative numai după redactarea acestora pentru lectură finală, pentru a asigura legalitatea și respectarea deplină a procedurii legislative de către Parlament și neadmiterea implicării în textul adoptat în lectură finală;

- acordarea asistenței de specialitate membrilor comisiilor permanente la inițierea, definitivarea și promovarea proiectelor de acte normative, inclusiv la asigurarea ajustării acestora la legislația Uniunii Europene;

- optimizarea procesului de redactare și definitivare a actelor normative prin modificarea cadrului normativ astfel încât să se renunțe total sau parțial la traducerea actelor normative în limba rusă sau actele normative traduse să se publice într-un termen rezonabil, ulterior publicării în limba română, ori la solicitarea minorităților (similar practicii Uniunii Europene);

- orientarea activității de cercetare parlamentară pe lucrările realizate la solicitare și consolidarea capacităților în acest sens;

- creșterea numărului de lucrări de cercetare parlamentară proactive;

- asigurarea suportului informațional comisiilor permanente în procesul de evaluare ex-post a actelor normative;

- dezvoltarea și completarea colecțiilor de publicații ale fondului bibliotecii întru susținerea realizării atribuțiilor funcționale ale angajaților;

- crearea cadrului normativ privind grupurile de utilizatori pentru accesul la documentele din depozitarul instituțional e-Arhiva și drepturile aferente;

- dezvoltarea unui concept privind catalogul electronic al fișelor de cititor pentru biblioteca Parlamentului;

- actualizarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea fondului arhivistic, administrarea și gestionarea depozitarului instituțional al Parlamentului.

Capitolul II. DEZVOLTAREA ȘI EFICIENTIZAREA MECANISMULUI DE CONTROL PARLAMENTAR

9. Asistența în realizarea funcției de control parlamentar

Parlamentul exercită funcția de control parlamentar asupra implementării și executării legilor de către autoritățile statale. În scopul realizării eficiente a funcției de control parlamentar, Secretariatul Parlamentului a oferit asistență documentară, organizatorică, juridică și informațională pentru:

- sistematizarea, evidența și controlul moțiunilor, întrebărilor, interpelărilor și răspunsurilor la acestea;
- organizarea audierilor parlamentare desfășurate în cadrul ședințelor Parlamentului;
- monitorizarea controlului asupra executării dispozițiilor din actele normative adoptate;
- evidența rapoartelor organelor centrale de specialitate ale administrației publice și ale organelor formate de Parlament și asigurarea plasării lor pe pagina web oficială;
- evidența și monitorizarea prezentării rapoartelor comisiilor de anchetă, ale comisiilor speciale și ale grupurilor de lucru formate prin hotărâri de Parlament.

În anul 2023 au fost adresate 4 întrebări și au fost luate în evidență 4 întrebări adresate de deputați în cadrul Orei întrebărilor, au fost întocmite și remise către autoritățile administrației publice vizate 4 adrese, au fost recepționate și transmise deputaților 2 răspunsuri la întrebări, au fost întocmite 2 note informative cu privire la prezentarea răspunsurilor la întrebările adresate de deputați.

Sinteza privind suportul acordat la capitolul control parlamentar în anul 2023 este expusă în tabelul nr. 7.

Tabelul nr. 7

Numărul întrebărilor și al interpelărilor adresate de către deputați luate în evidență

TOTAL întreb.	Numărul răspunsurilor primite la întrebări					TOTAL interp.	Numărul răspunsurilor primite la interpelări				
	Primate						primite				
	în scris	în plen	în plen și în scris	TOTAL răspuns.	restanțe		în scris	în plen	în plen și în scris	TOTAL răspuns.	restanțe
4	2	-	-	2	2	-	-	-	-	-	-

Una dintre sarcinile Secretariatului Parlamentului este monitorizarea prezentării rapoartelor de către organele centrale de specialitate ale administrației publice și de către cele formate de Parlament. Din 56 de rapoarte care urmau să fie prezentate, au fost recepționate 48 și plasate pe pagina web oficială a Parlamentului, dintre care 13 rapoarte au fost examinate la ședințele în plen ale Parlamentului, fiind adoptate 10 hotărâri de Parlament în acest sens (tabelul nr. 8). Au fost întocmite 4 note cu privire la prezentarea rapoartelor de către organele centrale de specialitate ale administrației publice și de către cele formate de Parlament. Menționăm că o mare parte a rapoartelor au fost prezentate Parlamentului în termenul prevăzut de legislație.

Număr de rapoarte ale organelor centrale de specialitate ale administrației publice și ale celor formate de Parlament luate în evidență și dezbătute în comisii/plen

Numărul de rapoarte prezentate Parlamentului	Numărul de rapoarte care se examinează în plenul Parlamentului	Numărul rapoartelor care au fost examinate în plenul Parlamentului	Numărul rapoartelor examinate în comisiile permanente
48	19	13	18

În anul de referință au fost organizate și desfășurate 3 audieri parlamentare și, în acest sens, a fost întocmită o adresă pentru invitarea persoanelor vizate.

Au fost luate în evidență o moțiune de cenzură, care a fost admisă în procedura legislativă și a fost organizată dezbaterile acesteia în cadrul ședinței în plen a Parlamentului. A fost luată în evidență o comisie specială (alegerea Avocatului Poporului pentru drepturile copilului), constituită în anul 2023, și monitorizată executarea Hotărârii nr. 200/2022 cu privire la Raportul Comisiei de anchetă a Parlamentului Republicii Moldova privind modul de exploatare a substanțelor minerale utile și determinarea impactului asupra mediului.

Secretariatele comisiilor permanente au asigurat suportul de specialitate în procesul de organizare și desfășurare a audierilor publice. Suportul pentru asigurarea asistenței de specialitate în procesul de selectare și desemnare a candidaților la funcții de conducere/administrare a instituțiilor din domeniul de competență al Parlamentului a constat în elaborarea regulamentelor de organizare și desfășurare a concursurilor publice de selectare a candidaților, organizarea ședințelor comisiei de concurs, documentarea ședințelor și elaborarea proiectelor de hotărâri cu privire la numirea în funcție a candidaților selectați/desemnați.

10. Evaluarea ex-post privind implementarea actelor normative

În contextul exercitării funcției de control parlamentar sub aspectul executării și al implementării legilor adoptate, Secretariatul Parlamentului are rolul de a acorda suport la efectuarea controlului ex-post al legilor adoptate, finalizat cu elaborarea rapoartelor de evaluare ex-post de impact și juridică a legilor.

În scopul consolidării funcției de evaluare ex-post privind implementarea actelor normative, în temeiul art. 111 din Regulamentul Parlamentului, a fost elaborat și aprobat Planul de evaluare ex-post pentru anul 2023 (aprobat prin Hotărârea Biroului permanent nr. 23/2022), care a fost publicat pe pagina web oficială a Parlamentului⁴.

Evaluarea ex-post de impact ține de eficiența actului normativ și verifică dacă, prin aplicarea acestuia, a fost atins scopul trasat. Conform anexei nr. 1 a Planului de evaluare ex-post a actelor normative, au fost identificate 17 acte normative pasibile pentru evaluarea ex-post de impact, 2 fiind supuse evaluării.

Referitor la evaluarea ex-post juridică, a fost asigurată realizarea funcției de evaluare a implementării legilor prin elaborarea a 19 rapoarte ex-post juridice privind

⁴ Poate fi accesat la următorul link:

<https://www.parlament.md/Actualitate/CONTROLPARLAMENTAR/tabid/266/language/ro-RO/Default.aspx>

implementarea actelor normative (tabelul nr. 9). Rapoartele de evaluare ex-post juridică sunt publicate pe pagina web a Parlamentului la compartimentul Control parlamentar/Evaluarea ex-post juridică a actelor normative.

Tabelul nr. 9

***Rapoartele de evaluare ex-post juridică elaborate
pentru perioada 2021–2023***

2021	2022	2023
25 rapoarte	20 rapoarte	19 rapoarte

În contextul măsurilor propuse pentru accelerarea procesului de integrare europeană, care răspund recomandărilor din Raportul Comisiei Europene privind extinderea UE 2023, și întru implementarea acțiunilor cuprinse în raportul respectiv, în partea ce ține de elaborarea cadrului normativ secundar de punere în aplicare a instrumentelor de control parlamentar aferente legislației armonizate la legislația UE, funcționarii au elaborat următoarele proiecte de documente:

– proiectul de hotărâre a Biroului permanent privind modificarea Hotărârii Biroului permanent nr. 2/2018 pentru aprobarea Metodologiei de evaluare ex-post privind implementarea actelor normative;

– proiectul de hotărâre a Biroului permanent cu privire la aprobarea Ghidului metodologic privind evaluarea ex-post a actelor normative.

Proiectele vizate au fost consultate cu comisiile permanente, urmând a fi înaintate Biroului permanent spre aprobare.

În partea ce ține de programarea activităților ce reies din realizarea funcției de exercitare a controlului parlamentar pentru anul următor, a fost elaborat Planul de evaluare ex-post a actelor normative pentru anul 2024 (adoptat prin Hotărârea Biroului permanent nr. 30/2023).

11. Pregătirea notelor informative asupra aplicării legislației

În cadrul activității au fost pregătite note informative asupra solicitărilor de explicare a legislației în vederea aplicării ei uniforme. În anul 2023, Direcția generală juridică a elaborat 56 de note informative/răspunsuri la petiții. În majoritatea cazurilor, solicitările s-au axat pe adresări de explicare, precum și de aplicare a legislației în vigoare, dar și pe demersuri de soluționare a unor cazuri concrete ce se află pe rol în instanțele de judecată.

12. Participarea în grupuri de lucru/comisii speciale

Cu privire la sprijinul juridic acordat organelor de lucru ale Parlamentului și ale Secretariatului Parlamentului, funcționarii au oferit asistență juridică și au fost implicați în activitatea mai multor grupuri de lucru: Comisia parlamentară specială de monitorizare și control parlamentar asupra realizării politicii de reintegrare a Republicii Moldova, grupul de lucru pentru asigurarea, în cadrul normelor constituționale, a funcționalității unității teritoriale autonome Găgăuzia și a prevederilor legislative ale Republicii Moldova în raport cu statutul special al UTA Găgăuzia, grupul de lucru pentru

elaborarea proiectului Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului, alte grupuri de lucru.

CONCLUZII

Provocările pentru Secretariatul Parlamentului în vederea acordării suportului la realizarea funcției de control parlamentar denotă necesitatea consolidării capacităților instituționale în domeniul respectiv.

În pofida celor planificate, rezultatele monitorizării indică asupra unui grad redus de realizare a evaluării ex-post de impact de către comisiile permanente. Planul de evaluare ex-post a actelor normative pentru 2023 a fost realizat în proporție de 12% (sau 2 rapoarte din 17 planificate). Referitor la evaluarea ex-post juridică, a fost asigurată realizarea acestei componente a Planului în proporție de 100% de rapoarte ex-post juridice elaborate și publicate pe pagina web a Parlamentului.

Astfel, la etapa întocmirii rapoartelor ex-post de impact privind implementarea actelor normative se constată implicarea insuficientă a secretariatelor comisiilor permanente în procesul de exercitare a funcției de control parlamentar.

Printre problemele identificate în procesul examinării demersurilor și petițiilor ținem să menționăm *abaterile de la prevederile Regulamentului Parlamentului în practica de examinare a adresărilor în cadrul comisiilor permanente*.

Conform prevederilor art. 27 alin. (2) din Regulamentul Parlamentului, în probleme ce țin de domeniul lor de activitate, comisiile permanente pot fi consultate de organele administrației publice, de alte organe sau întreprinderi, instituții și organizații, de alte părți interesate. La finele ședinței de consultare, comisiile permanente emit avize consultative în vederea asigurării aplicării uniforme a legislației, prin urmare examinarea și emiterea avizelor urmează a fi supusă dezbaterii în cadrul ședinței comisiei. La momentul actual, conform unei practici constante, examinarea demersurilor nu este supusă dezbaterii în cadrul comisiei permanente, iar notele informative/răspunsurile sunt semnate exclusiv de către președinții de comisii.

PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI

În scopul eficientizării activităților de suport pentru realizarea funcției de control parlamentar, Secretariatul Parlamentului își propune:

- implicarea consultanților din secretariatele comisiilor permanente la efectuarea analizei ex-post de impact;
- sporirea interacțiunii secretariatelor comisiilor permanente cu unitatea responsabilă de studii parlamentare în vederea obținerii informațiilor analitice pe diverse aspecte în care comisiile permanente sunt antrenate în realizarea funcției de control parlamentar;
- publicarea rapoartelor ex-post de impact pe pagina web oficială a Parlamentului pentru asigurarea transparenței procesului de evaluare a implementării legilor;
- înaintarea spre aprobare Biroului permanent a proiectelor de acte normative privind modificarea Metodologiei de evaluare ex-post privind implementarea actelor normative și a Ghidului metodologic privind analiza ex-post a actelor normative în vederea consolidării capacităților instituționale în domeniul exercitării funcției de control parlamentar;

– schimbarea modului de examinare a adresărilor în cadrul comisiilor permanente, care la moment sunt examinate doar de către Președintele comisiei (este necesar ca examinarea adresărilor să se efectueze în cadrul ședințelor comisiei permanente);

– schimbarea opticii de examinare a adresărilor prin care se solicită explicații pe marginea asigurării aplicării legilor: explicația pe marginea aplicării actelor normative să fie examinate de Parlament doar la solicitarea ministerelor responsabile de asigurarea aplicării legii;

–publicarea pe pagina web a Parlamentului a avizelor consultative în vederea asigurării aplicării uniforme a legislației.

Capitolul III. SPORIREA ASISTENȚEI ACORDATE PARLAMENTULUI ÎN PROCESUL DE COOPERARE CU MEDIUL INTERN ȘI EXTERN

13. Reprezentarea Parlamentului la Curtea Constituțională și în instanțele de judecată

În perioada de referință a fost asigurat suportul pentru conlucrarea Parlamentului cu Curtea Constituțională, fiind formulate 30 de puncte de vedere pe marginea sesizărilor depuse la Curtea Constituțională, în conformitate cu prevederile art. 29 și 30 din Codul jurisdicției constituționale nr. 502/1995. Totodată, a fost asigurată participarea reprezentantului Parlamentului la 17 ședințe de examinare a sesizărilor admise de Curtea Constituțională în cadrul proceselor de contencios constituțional.

Pentru asigurarea reprezentării conforme a Parlamentului în instanțele de judecată și în organele de drept din Republica Moldova, funcționarii Secretariatului Parlamentului au pregătit cereri de chemare în judecată, referințe, explicații, demersuri și alte acte procesuale cu referire la poziția și punctul de vedere al Parlamentului în cadrul a 62 de procese judiciare. Este de menționat că din cele 37 de hotărâri pronunțate în acest sens de către instanțele judecătorești pe parcursul anului 2023 Parlamentul a avut câștig de cauză în toate cauzele.

14. Relații externe bilaterale și multilaterale

Pe parcursul anului, deputații și angajații Secretariatului Parlamentului au participat activ la diverse activități de relații externe, inclusiv la întrevederi cu oficialii străini, vizite peste hotarele țării, precum și la evenimentele desfășurate de către organizațiile parlamentare internaționale și regionale la care Parlamentul este membru. Sporirea numărului de întrevederi cu oficialii externi și de vizite la nivel bilateral a fost condiționată de agenda politică orientată spre obținerea statutului de stat candidat pentru aderarea la Uniunea Europeană.

În vederea realizării misiunii de cooperare externă, membrilor Parlamentului și angajaților le-a fost acordată asistența informațională, consultativă și de documentare în relațiile Parlamentului cu alte parlamente naționale, în relațiile cu organizațiile parlamentare internaționale și regionale, precum și suportul informațional-analitic în cadrul întrevederilor, al vizitelor externe ale delegațiilor Parlamentului și în cadrul vizitelor delegațiilor străine la Parlament. A fost acordat suport pentru:

- organizarea și desfășurarea întrevederilor cu oficialitățile străine la Parlament;
- desfășurarea vizitelor peste hotare ale delegațiilor Parlamentului și ale Secretariatului Parlamentului;
- organizarea desfășurării vizitelor delegațiilor străine la Parlament;
- asigurarea activității grupurilor parlamentare de prietenie;
- contribuirea la desfășurarea activității delegațiilor Parlamentului în cadrul organizațiilor parlamentare internaționale și regionale.

În această perioadă au fost pregătite și organizate 247 de întrevederi la Parlamentul Republicii Moldova și peste hotare, 105 vizite parlamentare peste hotare și 37 de vizite ale delegațiilor străine la Parlament, pentru care au fost pregătite seturile de materiale informativ-analitice. Au fost elaborate 56 de note de coordonare a participării reprezentanților Parlamentului la evenimente/vizite externe, dar și a desfășurării unor evenimente și vizite la Parlament, care au fost prezentate conducerii Parlamentului.

Faptul că, la 3 martie 2022, Republica Moldova a semnat cererea de aderare la UE, iar la 23 iunie 2022 Consiliul European a votat acordarea statutului de țară candidată pentru aderarea Republicii Moldova la UE, a sporit interesul țărilor europene față de țara noastră. Astfel, pe lângă numărul mare de vizite și întrevederi, a crescut și volumul corespondenței oficiale. În perioada de referință au fost elaborate și expediate: mesaje de felicitare cu ocazia Zilelor Naționale (72), mesaje de mulțumire în urma vizitelor peste hotare ale conducerii Parlamentului (54), mesaje de felicitare în legătură cu alegerea în funcție (33), mesaje de invitație pentru a vizita Republica Moldova (24), mesaje de alt gen (de condoleanțe, de informare, de felicitare de ziua de naștere etc.) (69), scrisori și mesaje electronice de solicitare de materiale informative (299), scrisori de remitere a corespondenței oficiale (134).

Pe partea de ceremonial parlamentar și organizarea activităților protocolar-logistice, în anul 2023 au fost elaborate 49 de agende ale activităților protocolare. Au fost coordonate și asigurate protocolar și logistic 511 întrevederi/evenimente (cu 106 activități mai multe decât în anul 2022). Organizarea și desfășurarea întrevederilor la Parlament a inclus și suport logistic, cum ar fi rezervarea sălilor pentru întrevederi, aranjarea plasamentelor nominale, asigurarea cu fanioane și drapele a evenimentelor oficiale cu participarea conducerii Parlamentului.

În perioada de referință au avut loc 157 de deplasări ale deputaților și funcționarilor (cu 35 de deplasări mai mult decât în anul 2022). În acest context, au fost redactate și înaintate spre aprobare 169 de dispoziții de deplasare (cu 80 mai mult decât în anul 2022). Această creștere se datorează intensificării atenției acordate documentării și organizării procesului de preaderare la UE a Republicii Moldova. Din numărul total de deplasări, 35 au fost vizite de studiu ale funcționarilor Secretariatului Parlamentului și 122 – ale deputaților în Parlament.

Numărul mare de întrevederi/vizite au avut drept efect creșterea volumului corespondenței oficiale și a solicitărilor de interpretariat, fiind asigurat interpretariatul simultan și consecutiv în/din limba engleză în cadrul activităților protocolare, al vizitelor delegațiilor oficiale de peste hotare, al diferitor evenimente organizate în incinta Parlamentului și în sediul altor instituții de stat (Oficiul Avocatului Poporului, Biroul Migrație și Azil, Centrele de Plasament al Refugiaților, Cancelaria de Stat, Ministerul Muncii și Protecției Sociale, Ministerul Afacerilor Interne), precum și în cadrul ședințelor de lucru, al meselor rotunde, al conferințelor, al audierilor în cadrul Parlamentului.

În același timp, a fost efectuată traducerea documentelor oficiale, a corespondenței diplomatice, a textelor legislative (acorduri, rezoluții, recomandări, legi, avize, note informative etc.), a documentelor protocolare (scrisori, invitații, agende ale evenimentelor, CV-uri, puncte de reper pentru desfășurarea întrevederilor președintelui, vicepreședinților și ale deputaților Parlamentului cu omologii acestora și alți oficiali) în/din limbile engleză și franceză. Au fost traduse proiecte de acte normative la solicitarea Comisiilor permanente, a grupurilor de lucru implicate, precum și cele transmise pentru avizare Comisiei de la Veneția:

- Legea nr. 325/2022 pentru modificarea Codului electoral al Republicii Moldova;
- Legea nr. 136/2023 privind Serviciul de Informații și Securitate al Republicii Moldova;

– Legea nr. 179/2023 privind activitatea contrainformativă și activitatea informativă externă;

– proiectul Legii cu privire la statutul, conduita și etica deputatului în Parlament și amendamentele la acesta.

Astfel, în anul 2023, interpretariatul simultan și consecutiv a fost asigurat la 140 evenimente și a fost efectuată traducerea a 1022 de pagini de documente scrise. În comparație cu perioada anterioară de raportare din anul 2022, acest volum s-a dublat.

CONCLUZII

Activitatea pe plan intern și extern a Parlamentului s-a intensificat datorită demarării proceselor de aderare a Republicii Moldova la UE. În procesul de realizare a obiectivului menționat supra, se înregistrează atât rezultate, dar și un șir de curențe pe anumite procese.

➤ *La capitolul reprezentarea Parlamentului la Curtea Constituțională și în instanțele de judecată:*

Pentru a fi puse în valoare adevăratele dimensiuni ale supremației Constituției, procesul de colaborare între Parlament și Curtea Constituțională necesită a fi îmbunătățit. În anul 2023, urmărind sporirea eficienței sale și ca garant al supremației Constituției, Curtea Constituțională a pronunțat 196 decizii de inadmisibilitate a sesizărilor parvenite. Este de menționat că urmare a pronunțării deciziilor de inadmisibilitate, Curtea Constituțională a format și practica emiterii adreselor Parlamentului. La fel, este de reținut că Curtea Constituțională a pronunțat decizii de inadmisibilitate, inclusiv pe marginea a 10 sesizări asupra cărora s-a expus Parlamentul în punctele sale de vedere.

Având în vedere cele menționate supra, două aspecte în raporturile Parlamentului cu Curtea Constituțională pot îmbunătăți relațiile între autorități, și anume:

– solicitarea punctelor de vedere de la autoritatea legislativă pare a fi binevenită doar după admisibilitatea sesizărilor și punerea lor pe rol în vederea efectuării controlului de constituționalitate respectiv. Or, prezentarea punctelor de vedere asupra unor sesizări care ulterior sunt declarate inadmisibile denotă solicitarea anticipată a punctului de vedere asupra unor sesizări depuse la Curte și inutilitatea elaborării punctelor de vedere ale Parlamentului asupra sesizărilor declarate inadmisibile;

– Curtea Constituțională are obligația de a se pronunța din oficiu asupra admisibilității sesizării depuse. În același timp, adresele expediate Parlamentului de către Curtea Constituțională urmare a pronunțării deciziilor de inadmisibilitate asupra sesizării depuse ar putea să nu conțină o soluție judicioasă cu vocație de normă juridică de rang constituțional. În acest caz, faptul adoptării unei decizii de inadmisibilitate denotă neexaminarea fondului sesizării de către Curtea Constituțională și, prin urmare, nu poate avea semnificația unei veritabile examinări a fondului cauzei. În așa mod, fără a fi supusă examinării, soluția adoptată de către Curte privind inadmisibilitatea sesizării depuse de subiectul competent indică clar faptul că sesizarea nu corespunde cerințelor legale pentru a fi examinată de către plenul Curții Constituționale.

➤ *La capitolul relații externe:*

În anul 2023 s-a înregistrat un volum foarte mare de acțiuni organizate pe filiera externă, ceea ce a implicat dedicație și muncă peste program. Noul statut al Republicii Moldova de țară candidată pentru aderarea la UE a sporit nivelul de interes față de țara

noastră și numărul doritorilor de a vizita Moldova și de a se informa din prima sursă referitor la situația internă și gradul de realizare a condiționalităților formulate de Comisia Europeană. Acest fapt a impus elaborarea și prezentarea, pentru majoritatea evenimentelor, a punctelor de reper privind cooperarea cu Uniunea Europeană. Creșterea numărului de întrevederi în anul 2023 a determinat sporirea numărului de solicitări de materiale informativ-analitice complexe din partea deputaților, dar și a funcționarilor care au participat la diverse vizite de studiu, pentru a se putea angaja într-un dialog constructiv cu interlocutorii la nivel bilateral sau multilateral.

În perioada de referință s-a constatat o cooperare mai intensă cu următoarele state: România, Ucraina, Republica Federală Germania, Republica Lituania, Regatul Danemarcei, Republica Austria, Republica Cehă, Republica Franceză, Regatul Belgiei, Republica Turcia, Republica Letonia, Irlanda, SUA, Republica Italiană, Republica Polonă, dar și o cooperare mai redusă cu astfel de țări precum Republica Armenia, Republica Tadjikistan, Muntenegru, Republica Islanda, Republica Cipru.

De la începerea războiului de agresiune al Federației Ruse împotriva Ucrainei a fost suspendat dialogul parlamentar cu Federația Rusă și Republica Belarus. Totodată, începerea procedurii de retragere a calității de membru din cadrul Adunării Interparlamentare a Țărilor Membre ale Comunității Statelor Independente (AIP CSI) a diminuat contactele cu statele membre ale CSI.

A fost acordat suport pentru parlamentarii moldoveni care au participat activ la evenimentele organizate pe filiera Adunării Parlamentare a Consiliului Europei (APCE), a Comitetului Parlamentar de Asociere RM–UE (CPA RM–UE), a Dimensiunii Parlamentare a Inițiativei Central Europene (DP a ICE), a Adunării Parlamentare a Cooperării Economice la Marea Neagră (APCEMN), a Adunării Parlamentare a Francofoniei (APF), a Adunării Parlamentare a EURONEST, a Adunării Parlamentare a OSCE (AP OSCE), a Adunării Parlamentare a OTAN (AP OTAN), a Adunării Parlamentare a GUAM (AP GUAM).

Toate activitățile planificate și aprobate la capitolul relații externe au fost monitorizate, coordonate, pregătite și desfășurate cu succes de către Secretariatul Parlamentului. Rezultatele activității au fost reflectate în Agenda activităților privind cooperarea externă a Parlamentului Republicii Moldova pentru anul 2023, Calendarele activităților protocolare.

Asigurarea activităților protocolare și asigurarea interpretariatului (traducerii) pentru conducerea Parlamentului și a Secretariatului Parlamentului a fost realizată în termenele stabilite și în proporție de 100%. A fost asigurată la nivel înalt aplicarea și respectarea normelor și a uzanțelor specifice de protocol instituțional în baza reglementărilor naționale și a practicii internaționale, corespondența cu structurile și instituțiile guvernamentale din țară și străinătate în contextul asigurării tuturor formalităților și condițiilor necesare pentru întreprinderea vizitelor în străinătate ale delegațiilor parlamentare, precum și de către delegațiile oficiale străine la Parlament, colaborarea eficientă în domeniul protocolar și consular cu subdiviziunile responsabile din cadrul Ministerului Afacerilor Externe și Integrării Europene, al Aparatului Președinției, al Cancelariei de Stat, al ministerelor de resort, al agențiilor guvernamentale și al misiunilor diplomatice acreditate pentru Republica Moldova, achiziționarea cadourilor protocolare, a proceselor de deservire a delegațiilor oficiale, procurarea

biletelor avia, asigurarea asistenței consulare pentru deputații și angajații Parlamentului Republicii Moldova, precum și pentru delegațiile străine la solicitare.

O mare provocare au constituit evenimentele desfășurate concomitent, cum ar fi pregătirea deplasării Președintelui Parlamentului peste hotare și găzduirea la Parlament a câtorva delegații străine în aceeași perioadă de timp. În pofida dificultăților, angajații Secretariatului Parlamentului au reușit să facă față situațiilor și să asigure buna organizare și desfășurare a acestor evenimente, bucurându-se de aprecieri din partea conducerii Parlamentului și a oaspeților externi.

O altă provocare este solicitarea de materiale informative în termene foarte restrânse (în aceeași zi sau în dimineața zilei imediat următoare), deși, în majoritatea cazurilor, de aceste evenimente se cunoștea de mult timp. Același lucru este valabil și pentru luarea deciziilor de către reprezentanții Parlamentului, invitați să participe la diverse vizite/evenimente peste hotarele țării și care, pe lângă pregătirea materialelor informative necesare, implică identificarea itinerarelor, procurarea de bilete, rezervarea hotelului potrivit, stabilirea de întrevederi bilaterale. Aceste acțiuni necesită timp și implică cheltuieli financiare mai mari decât dacă ar fi realizate cu suficient timp înainte de data desfășurării nemijlocite a evenimentelor la care se dorește participarea.

PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI

În scopul eficientizării activității, dar și al atenuării impactului impedimentelor menționate, Secretariatul Parlamentului își propune, pe parcursul anului 2024, să asigure la un nivel mai înalt asistența de specialitate și suportul necesar Parlamentului și Secretariatului Parlamentului pe segmentul reprezentării instituției în instanțele de judecată, precum și în vederea dezvoltării și promovării relațiilor de cooperare externă.

➤ *Pe segmentul reprezentării Parlamentului în instanțele de judecată:*

– dacă, la examinarea petițiilor și a sesizărilor de către comisiile de profil, există semne litigioase sau de evoluție judiciară, ar putea fi solicitat suportul juriștilor din cadrul Secretariatului Parlamentului pe domeniul lor de competență. O astfel de abordare sistemică ar reduce potențialul litigios și, respectiv, numărul cererilor de chemare în judecată versus Parlamentul;

– corespondența scrisă între petiționari și organele de lucru ale Parlamentului urmează a fi realizată conform prevederilor Codului administrativ.

Propunerile înserate mai sus vor contribui la atingerea unui nivel mai înalt în coeziunea raporturilor și fortificarea relațiilor de colaborare a Parlamentului cu puterea judecătorească din Republica Moldova.

➤ *Pe segmentul dezvoltării și eficientizării relațiilor de cooperare externă, dar și a diplomației parlamentare:*

- consolidarea cooperării cu instituțiile similare de peste hotare, adunările interparlamentare, organizațiile parlamentare internaționale și regionale, precum și cu organizațiile internaționale;

- intensificarea cooperării cu parlamentele naționale ale statelor membre ale UE în contextul demarării procesului de negocieri pentru aderarea Republicii Moldova la UE;

- pregătirea și organizarea la nivel înalt a tuturor evenimentelor planificate și aprobate la capitolul relații externe;

- îmbunătățirea calității materialelor informative pregătite pentru diverse întreprinderi/evenimente;
- dotarea cu cabine și echipament performant pentru interpretariat în sălile prevăzute pentru astfel de activități;
- organizarea instruirilor, a cursurilor și seminarelor pentru interpreți în diverse domenii de activitate ale comisiilor Parlamentului, de rând cu consultanții din aceste comisii;
- informarea în timp util a interpreților cu privire la pregătirea și desfășurarea evenimentelor organizate de comisiile parlamentare, de Secretariatul Parlamentului;
- contractarea, la necesitate, a unor interpreți din exterior în cazul desfășurării concomitente a mai multor evenimente la Parlament.

Capitolul IV. ASIGURAREA TRANSPARENȚEI ACTIVITĂȚII PARLAMENTULUI ȘI A SECRETARIATULUI PARLAMENTULUI

15. Activități de comunicare și informare

Activitățile de comunicare desfășurate pe parcursul anului 2023 au avut ca scop apropierea instituției parlamentare de cetățeni, oferirea unei deschideri mai largi a Parlamentului față de public, sporirea incluziunii și transparenței procesului decizional. Eforturile de sporire a vizibilității instituției parlamentare au fost transpuse în activitățile de comunicare cu scop de informare despre activitatea parlamentară, procesul legislativ și de formare a opiniei publice.

În anul 2023 au fost diversificate activitățile de comunicare prin implicarea unui număr mai mare de cetățeni în programul de acțiuni desfășurate, cu antrenarea diferitor instituții publice, agenți economici și reprezentanți ai partenerilor de dezvoltare. Vizitele de informare la Parlament s-au bucurat de un interes crescut. Parlamentul a înregistrat o cifră record de vizitatori, fiind desfășurate 359 de vizite, în cadrul cărora 10088 de persoane au vizitat instituția. În cei 10 ani de desfășurare a programului de vizite, peste 55000 de persoane au beneficiat de tururi ghidate la Parlament (tabelul nr. 11).

Tabelul nr. 11

Vizitele de informare la Parlament în perioada 2021–2023

	2021	2022	2023
Vizite de informare (tururi ghidate)	38	401	359
Vizitatori	539	9274	10088

81,9% din tururile ghidate au fost desfășurate în limba română, 10,6% – în limba rusă și 7,6% – în limba engleză. Mai mult de jumătate dintre vizitatorii veniți la Parlament (58,5%) au fost din raioanele țării, iar 31,5% – din municipiul Chișinău. Totodată, circa 10% dintre vizitatori au fost turiști din 16 țări, printre care SUA, România, Republica Federală Germania, Italia, Austria, Confederația Elvețiană, Norvegia, Danemarca, Regatul Țărilor de Jos, Israel, Mongolia, Mexic.

Circa 78% dintre vizitatori au fost copii și tineri: 59% – elevi, 19% – studenți. Din totalul vizitatorilor, grupurile de maturi reprezintă 22%. Peste 90% dintre vizitatorii din anul 2023 au pășit pragul Parlamentului pentru prima dată. Vizitatorii au asistat la 9 ședințe plenare ale Parlamentului. Instituția parlamentară a fost vizitată de circa 350 de refugiați ucraineni, care au fost implicați și în diverse activități.

Conform rezultatelor obținute în urma chestionării vizitatorilor, gradul de satisfacție al acestora este de 100%. Majoritatea vizitatorilor apreciază înalt calitatea vizitelor de informare și prestația ghidului. Vizitatorii sunt interesați să discute direct cu deputații. De asemenea, vizitatorii doresc să fie extins programul vizitei de informare și să fie mărit volumul materialelor informative disponibile.

Pe parcursul anului 2023, au fost organizate 85 de evenimente publice cu scopul de a sensibiliza opinia publică. Printre activitățile de comunicare și informare desfășurate s-au regăsit activități de incluziune socială, de susținere a diferitor grupuri vulnerabile din societate, de integrare a refugiaților ucraineni, de susținere a copiilor și tinerilor talentați,

de popularizare a datelor și a evenimentelor importante din istoria Republicii Moldova, de încurajare a oamenilor de cultură, de informare privind parcursul european al țării.

Printre cele mai importante activități de comunicare și informare desfășurate se regăsesc următoarele:

Ziua Ușilor Deschise. Au fost organizate două ediții, în lunile mai și septembrie. Cu această ocazie, grupuri de copii, tineri și maturi din diferite localități ale țării și de peste hotare au vizitat Parlamentul. În afară de turul ghidat al clădirii au fost amenajate spații interactive cu sprijinul partenerilor evenimentului și au fost oferite premii.

Săptămâna deschiderii parlamentare. Vizitatorii Parlamentului – copii și tineri din diferite zone ale Republicii Moldova și de peste hotare – au participat la „Ora de democrație la Parlament” și la activitățile de promovare a valorilor democratice organizate în săptămâna în care comunitatea internațională a marcat Ziua internațională a democrației. Vizitatorii s-au întâlnit cu deputații și au discutat subiectele care îi interesează, au participat la lecțiile publice, atelierelor de creație și la tururile ghidate prin clădirea Parlamentului.

Activități de incluziune socială și educație incluzivă, cu participarea diferitor grupuri vulnerabile, a persoanelor cu nevoi speciale și a minorităților etnice. Pentru încurajarea și susținerea acestora au fost organizate:

- tururi ghidate pentru persoanele cu deficiențe de auz și a fost asigurată traducerea acestora, cu sprijinul Asociației Surzilor, în limbajul mimico-gestual;

- tururi ghidate pentru reprezentanții minorităților etnice cu prilejul Zilei mondiale a limbii materne;

- program artistic împreună cu deputații pentru a marca sosirea primăverii pentru un grup de copii cu nevoi speciale de la Centrul „Phoenix” din orașul Râșcani, de la Școala specială nr. 12 pentru copii hipoacuzici și cu surditate tardivă din municipiul Chișinău, alături de semenii lor de la Centrul cultural unic din municipiul Ceadâr-Lunga;

- atelier de confecționare a mărțișoarelor cu participarea copiilor beneficiari ai AO „Copiii Ploii”, a copiilor de la Centrul de zi din orașul Râșcani și a deputaților;

- atelier de pictură „Soarele din ochii copiilor”, în contextul Zilei mondiale a sindromului Down;

- expoziție pascală de lucrări confecționate manual de copiii beneficiari ai Unității de educație incluzivă din cadrul Liceului Teoretic „Petre Ștefănuță” din orașul Ialoveni;

- expoziție de fotografii în contextul Săptămânii Mondiale a Glaucomului, intitulată „Amurg”, autoare – Anastasia Suslov, o tânără studentă care suferă de glaucom.

Campanii de comunicare. Instituția parlamentară a organizat o serie de evenimente de informare, sensibilizare și alăturare la diverse campanii la nivel național și internațional:

- campania de promovare a lecturii cu prilejul Zilei Naționale a Lecturii, care a inclus întâlniri ale deputaților cu elevii din diferite localități, găzduirea la Parlament a clubului de lectură „Gustul cărților” și organizarea dezbaterii publice cu genericul „Cum să facem ca Republica Moldova să pună mâna pe carte”;

- campania de comunicare despre voucherul cultural;

- campania desfășurată în contextul Săptămânii europene a mobilității, cu participarea copiilor și a tinerilor;

– săptămâna de prevenire a cancerului de col uterin în Republica Moldova, ediția 2023;

– campania „We remember”, lansată în contextul Săptămânii Internaționale de Comemorare a Holocaustului;

– campania „Femeile candidează”, cu susținerea Platformei Femeilor Deputate;

– campania ONU „16 zile de activism împotriva violenței în baza de gen”.

Expoziții. Parlamentul a organizat și a găzduit 24 de expoziții de carte și documente, de fotografii, multimedia, mărci poștale, pictură, grafică, sculptură, poezie, lucrări realizate manual. Evenimentele au fost organizate cu diferite ocazii, instituția parlamentară propunându-și promovarea, în acest fel, a tinerelor talente, a tradițiilor naționale, precum și incluziunea socială a diferitor categorii de persoane. Au fost organizate mai multe expoziții, găzduite de Muzeul Parlamentului, cu participarea Agenției Naționale a Arhivelor, a Bibliotecii Naționale și a Bibliotecii Naționale pentru Copii „Ion Creangă”, pentru a marca date importante din istoria Republicii Moldova, printre care: expoziția „Pogromul evreiesc din 1903”, expoziția cu genericul „Sfatul Țării – file de istorie”, expoziția de documente și fotografii dedicată aniversării a 82-a de la primul val de deportări staliniste din Basarabia și Bucovina de Nord „Calvarul deportărilor”, expoziția tematică de publicații cu genericul „Graiul, Patria și Neamul”, dedicată Zilei Independenței Republicii Moldova și Zilei Limbii Române, expoziția „Patrimoniul cultural al Republicii Moldova”.

În premieră, o expoziție organizată de Parlament a fost găzduită de Muzeul Național de Istorie.

Târguri caritabile: expoziția caritabilă „O primăvară cu pace”, cu lucrări confecționate manual de către copiii și tinerii cu nevoi speciale și de către părinții lor de la AO „Copiii Ploii” și de la Centrul „Phoenix”, expoziția pascală caritabilă de lucrări ale copiilor beneficiari ai Unității de educație incluzivă din cadrul Liceului Teoretic „Petre Ștefănuță” din orașul Ialoveni, expoziția caritabilă de lucrări dedicate sărbătorilor de iarnă confecționate de copiii cu nevoi speciale și din familii defavorizate beneficiari ai Centrului comunitar pentru copii și tineri „Atlant” al Direcției generale pentru protecția copilului din municipiul Chișinău și ai Serviciului social Casa comunitară pentru copii în situații de risc din municipiul Chișinău.

Lansări de carte: cartea „Europenizare versus democratizare în Georgia, Moldova și Ucraina. Provocări interne și externe pentru consolidarea democratică”, semnată de vicepreședintele Parlamentului Mihail Popșoi; cartea „Cele Zece Porunci”, semnată de autorul Nicolae Bălțescu, fostul consilier al deputatei și poetei Leonida Lari.

Ateliere de discuții și lecții publice, cu implicarea deputaților și a vizitatorilor, organizate în contextul diferitor evenimente. Au fost desfășurate cu regularitate acțiuni publice, în care deputații, dar și alți reprezentanți ai autorităților au discutat cu vizitatorii Parlamentului, în limbile română, rusă și engleză, pe diverse subiecte de actualitate: procesul legislativ, responsabilitate socială, drepturile omului, procesul de integrare europeană, diplomație, educație, sănătate, cultură, tineret, promovarea activităților de implicare a cetățenilor în procesul decizional la nivel local și național.

Jocuri și concursuri: diverse quiz-uri, cuvinte încruciate, organizate cu ocazia Zilei Ușilor Deschise, Zilei Europa, Zilei Limbii Române etc.

Activități destinate copiilor și tinerilor, pentru a deveni mai informați și mai orientați spre agenda de reforme a țării:

– ediția a VII-a a Parlamentului tinerilor, cu participarea tinerilor din cadrul proiectului „Moldova’s Road map to EU”, în care aceștia simulează în Parlament procesul legislativ, elaborând și adoptând proiecte de acte normative;

– discuții ale studenților la drept cu funcționarii din cadrul Secretariatului Parlamentului cu ocazia Zilei juristului și ale studenților de limbi străine cu traducătorii din Parlament, în contextul Zilei Europene a Limbilor.

Activități de comunicare, sensibilizare și susținere a refugiaților din Ucraina. Pentru refugiați au fost organizate vizite de informare ghidate în clădirea Parlamentului, discuții cu deputații pe subiecte ce vizează, în special, șederea mamelor cu copii și a tinerilor pe teritoriul țării noastre, au fost organizate diverse activități educative, ateliere de pictură și expoziții de Ziua Independenței Republicii Moldova, de Ziua Națională a Ucrainei, de Ziua Limbii Române, de Ziua Internațională a Păcii, la care copiii ucraineni au participat împreună cu copiii din Republica Moldova.

Buletinul lunar al Parlamentului și buletinul informativ anual „Parlament INFO”. Au fost elaborate și distribuite 12 ediții ale Buletinului informativ al Parlamentului pentru anul 2023. Publicația a reflectat lunar activitatea parlamentară, procesul legislativ și principalele evenimente care au avut loc în Parlament. Buletinul informativ anual „Parlament INFO” a fost elaborat în format electronic.

Oficiul teritorial de informare a Parlamentului (OTIP) Comrat. Pe parcursul anului 2023 au fost organizate 32 de evenimente (sesiuni de informare, ateliere de discuții, alte activități de comunicare) în 8 localități, la care au participat 771 de persoane și au fost implicați 6 parlamentari. Deputații au participat la evenimentele publice organizate de OTIP Comrat și au primit în audiență cetățenii din zona de competență a Oficiului teritorial de informare.

Mediatizare. Secretariatul Parlamentului a oferit asistență în procesul de comunicare și de informare a opiniei publice privind activitatea parlamentară și procesul legislativ, a gestionat relațiile de comunicare dintre Parlament și instituțiile mass-media, a asigurat promovarea imaginii instituționale a Parlamentului. Potrivit informațiilor de sinteză, pentru anul 2023 se înregistrează următoarele tendințe (tabelul nr. 12):

– numărul comunicatelor de presă a crescut cu 14%. Au fost elaborate, difuzate către presă și publicate 1767 de comunicate de presă despre activitatea Parlamentului (<https://multimedia.parlament.md> și www.parlament.md);

– elaborarea și difuzarea către presă a 794 de anunțuri de presă (plasate pe cele două site-uri și pe rețelele de socializare), inclusiv privind agenda parlamentară, anunțuri despre organizarea audierilor, a consultărilor, a dezbaterilor publice, precum și a conferințelor, a briefingurilor, a declarațiilor de presă și a altor evenimente desfășurate la Parlament;

– numărul de conferințe de presă a scăzut, deputații optând pentru alte forme de comunicare a informației. Au fost organizate 128 de conferințe, briefinguri și declarații de presă ale deputaților. Toate declarațiile din sala pentru conferințe de presă au fost transmise în direct pe pagina de Facebook a Parlamentului și, prin interconectare, pe paginile mai multor instituții mass-media, pe paginile oficiale ale deputaților (la solicitare) și ale instituțiilor de stat;

- a crescut numărul de fotografii realizate (lunar au fost realizate circa 25000 de fotografii);
- circa 1030 de ore de video filmate și stocate în arhivă, dintre care peste 350 de evenimente transmise live, inclusiv, integral, ședințele în plen și ședințele comisiilor parlamentare;
- gestionarea și soluționarea zilnică a solicitărilor venite din partea instituțiilor mass-media (prin e-mail, telefon, rețele sociale etc.);
- actualizarea rețelelor sociale cu informații relevante (postări tematice, imagini foto și transmisiuni în direct de la ședințe plenare, ședințe ale comisiilor, audieri și consultări, evenimente publice);
- utilizarea infograficelor în materialele de presă.

Tabelul nr. 12

Bilanțul statistic al activităților de informare a publicului despre activitatea parlamentară și procesul legislativ în perioada 2021–2023

	2021	2022	2023
Comunicate de presă	1334	1550	1767
Anunțuri de presă	1303	1660	794
Conferințe, briefinguri și declarații de presă	296	175	128
Live (evenimente)	450	432	350
Video (ore)	2850	1865	1030
Foto TB (număr)	2,3 (116 000)	4 (223 000)	5 (295000)

Multimedia și rețelele sociale. Se conturează o dinamică pozitivă a accesării rețelelor sociale ale Parlamentului. La finalul anului 2023, numărul total al vizitatorilor unici și al abonaților pe conturile oficiale ale Parlamentului de pe rețelele sociale era de 178813, fiind în creștere continuă. Numărul total al vizitatorilor unici și al abonaților pe conturile oficiale ale Parlamentului de pe rețelele sociale a crescut cu 10,5%, comparativ cu anul 2022. Cea mai populară rețea socială rămâne a fi Facebook, iar cea mai mare creștere a numărului de urmăritori înregistrează rețelele X (+30%) și Flickr (+24%) (tabelul nr. 13).

Tabelul nr. 13

Multimedia și rețelele sociale pentru perioada 2021–2023

Platformă	2021	2022	2023
Facebook , urmăritori	121 500 (+37,5%)	142 580 (+17,3%)	148 426 (+4,1%)
Impact persoane	5 597 217 (-21%)	7 940 377 (+41,9%)	4 718 890 (- 43%)
Interacțiuni cu conținutul	8 088 467 (-14%)	9 282 000 (+14,8%)	
YouTube , abonați	13 201 (+49%)	14 225 (+7,8%)	15 510 (+9,2%)
Vizualizări	2 405 488 (+62%)	7 430 000 (+308%)	8 390 000 (+12%)
Ore de vizualizări	361 378,3 (+84%)	1 750 000 (+484%)	1 580 000 (-10%)

Platformă	2021	2022	2023
Odnoklassniki , membri ai grupului	1588 (+62%)	1900 (+19%)	2300 (+21%)
X (fostul Twitter) , abonați	2039 (+50%)	3247 (+59%)	4 220 (+30%)
Instagram , abonați	4814 (+25%)	5288 (+9,85%)	5 341 (+1%)
Flickr , vizualizări poze	1 745 206 (+91%) (Total - 4 875 850)	7 177 164 (+411%) (Total - 7 348 173)	2 545 882 (- 35,5%) (Total 9 723 046)
Total poze	65 930 (+37%)	91 965 (+39,5%)	113 252 (+23%)
Urmăritori	96 (+23%)	124 (+29,2%)	153 (+24%)
LinkedIn	890 (+354%)	1450 (+62,9%)	1758 (+21%)
Urmăritori			
Telegram	804 (+141%)	1030 (+28,1%)	1 105 (+7,3%)
Urmăritori			

Ca și în anii precedenți, la încheierea perioadei de raportare a fost efectuat un sondaj de opinie printre reprezentanții instituțiilor mass-media pentru a identifica gradul de satisfacție și așteptările jurnaliștilor în raport cu echipa de comunicare a Parlamentului. Conform rezultatelor sondajului de opinie, jurnaliștii acreditați la Parlament consideră că procesul de colaborare cu instituția a fost eficient. Aproape 79% dintre respondenți susțin că, pe parcursul anului, au primit răspunsuri operative la solicitările transmise pe adresa Parlamentului. Rezultatele sondajului arată că 100% dintre respondenți califică comunicatele emise de Parlament drept utile sau foarte utile, afirmație valabilă și pentru materialele video, foto, precum și transmisiunile în direct ale evenimentelor publice. Platforma www.multimedia.parlament.md se bucură de popularitate, fiind accesată de peste 85% dintre jurnaliști, comparativ cu 65% ale platformei www.parlament.md.

Dintre rețelele de socializare, de cea mai mare popularitate se bucură pagina de Facebook a Parlamentului, de pe care se informează aproape 60% dintre respondenți. Peste 35% dintre jurnaliști au menționat că urmăresc canalul de YouTube al Parlamentului, iar aproape 30% – canalul oficial de Telegram al instituției. Totodată, printre sugestiile enunțate au fost permiterea accesului fotografiilor și cameramanilor în mai multe locuri din sala plenară, realizarea unei sinteze video a ședinței plenare, elaborarea mai multor materiale video etc.

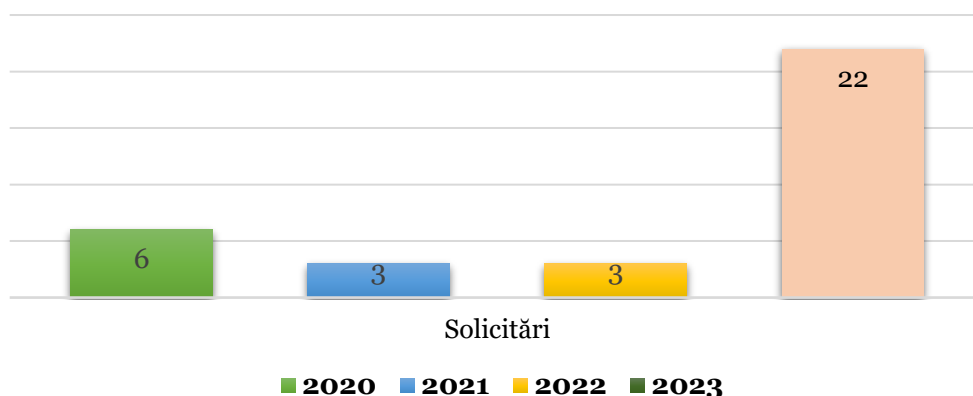
16. Cooperarea cu societatea civilă

În scopul eficientizării comunicării și cooperării Parlamentului cu reprezentanții societății civile, a fost elaborat un proiect de hotărâre privind aprobarea Platformei de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului. Odată cu aprobarea Hotărârii Parlamentului nr. 149/2023, au fost relansate unele mecanisme de cooperare cu sectorul asociativ. Astfel, în data de 16 iunie 2023 a fost organizată Conferința anuală „Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă”, în cadrul căreia au participat peste 130 de invitați (deputați, miniștri, ambasadori, parteneri de dezvoltare și reprezentanți ai societății civile). Pentru buna organizare a conferinței au fost realizate mai multe activități: elaborarea agendei evenimentului, întocmirea formularului de participare pentru OSC, elaborarea și remiterea invitațiilor de participare, negocierea cu furnizorii privind materialele promoționale pentru eveniment, asigurarea asistenței comisiilor

permanente pentru desfășurarea sesiunilor cu implicarea acestora, publicarea materialelor informative pe pagina web a Parlamentului.

În scopul implementării prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 149/2023, a fost elaborat un proiect de Regulament privind organizarea și funcționarea consiliilor de experți pe lângă comisiile permanente ale Parlamentului, care a fost aprobat prin Hotărârea Biroului permanent al Parlamentului nr. 35/2023. În scopul reprezentării în Parlament a opiniilor diverselor grupuri de părți interesate, a fost elaborat un formular de aplicare online, care este plasat pe pagina web oficială a Parlamentului și distribuit lunar prin intermediul rețelelor de socializare în scop informativ. Acest instrument nou a contribuit la creșterea esențială a numărului de solicitări din partea reprezentanților societății civile de a fi incluși în lista părților interesate de procesul legislativ. Astfel, în anul 2023 au fost înregistrate 22 de solicitări comparativ cu anii precedenți (2021–2022), când au fost înregistrate doar 3 solicitări (figura nr. 2).

Figura nr. 2. Analiza comparativă a numărului de solicitări ale reprezentanților societății civile de a fi incluse în lista părților interesate în perioada 2020-2023

Totodată, a fost oferit suport pentru organizarea mai multor evenimente relevante în domeniu:

- masa rotundă privind prezentarea studiilor „Controlul parlamentar exercitat de către comisiile de anchetă” și „Reglementarea statutului opoziției parlamentare în Republica Moldova”, în comun cu Promo-LEX (24.07.2023);

- consultarea publică asupra proiectului Codului cu privire la organizarea și funcționarea Parlamentului Republicii Moldova (19.09.2023);

- atelierul de lucru „Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă: identificarea impedimentelor și a soluțiilor” (07.11.2023);

- evenimentul public cu privire la prezentarea Raportului Promo-LEX privind activitatea Parlamentului de legislatura a XI-a prin prisma monitorizării civice (18.12.2023).

Evenimentele menționate au fost axate pe subiecte privind asigurarea transparenței procesului decizional, reglementarea statutului opoziției și exercitării controlului parlamentar de către comisiile de anchetă.

Pe segmentul asigurării transparenței activității legislativului, Secretariatul Parlamentului monitorizează procesele de colaborare a legislativului cu sectorul asociativ și cele de consultare a proiectelor de acte normative. Informația despre participarea

sectorului asociativ în procesul de luare a deciziilor este reflectată în *Raportul anual privind transparența în procesul decizional*, care a fost elaborat în baza datelor semestriale privind cooperarea cu societatea civilă colectate de la comisiile parlamentare.

17. Soluționarea petițiilor cetățenilor

Pentru asigurarea realizării dreptului constituțional al cetățenilor la petiționare, Secretariatul Parlamentului a oferit cetățenilor suport în procesul de petiționare, de asigurare a procesului de audiențe și consultare a cetățenilor.

În perioada de referință au fost înregistrate 3757 de petiții și adresări verbale, în care petiționarii din localitățile republicii și din străinătate au abordat 5727 de chestiuni. Din numărul total de solicitări, 2992 (79,6%) au fost petiții scrise (dintre care 73 au fost solicitări de acces la informație) și 765 (20,4%) au fost adresări verbale în cadrul audiențelor și al apelurilor telefonice. Solicitățile referitoare la acordarea asistenței organizatorice și documentare au fost executate calitativ și în termen. Pe parcursul anului au fost audiați 522 de cetățeni și au fost întocmite 522 de procese-verbale.

Raportate la categoriile de solicitanți, 3281 de petiții și adresări verbale au parvenit de la persoane fizice, ceea ce reprezintă 87,3%, iar 476 de petiții și adresări verbale – de la persoane juridice, ceea ce reprezintă 12,7%.

Petițiile parvenite în adresa conducerii Parlamentului și a Secretariatului Parlamentului au fost examinate de către comisiile permanente, subdiviziunile Secretariatului Parlamentului, dar și de către autoritățile și instituțiile cu competențe de examinare.

Analiza datelor statistice din ultimii ani privind petițiile adresate conducerii Parlamentului denotă un număr relativ constant de adresări, tematicile rămânând aceleași: pretensele încălcări ale dreptului de acces liber la justiție, ale dreptului la securitate și demnitate personală, ale dreptului la asistență medicală și la protecție socială, nerespectarea dreptului la proprietatea privată, probleme privind dezvoltarea infrastructurii, propuneri de modificare a legislației și control parlamentar, probleme ce țin de domeniul agriculturii, activitatea administrației publice centrale și locale etc.

Ponderele petițiilor examinate în cadrul Parlamentului a constituit 65% din 3757 de petiții. Totodată, în anul 2023 s-a diminuat la 1067 numărul petițiilor în care este vizată activitatea legislativului, față de 1103 în anul 2022.

Cele mai multe adresări vizează respectarea legislației, în special au fost sesizate pretense abuzuri sau depășiri ale atribuțiilor de serviciu în activitatea organelor de ocrotire a normelor de drept. Numărul acestor chestiuni a scăzut cu 1229 comparativ cu anul 2022, când au fost înregistrate 3642 de probleme.

Pentru transparența procesului de asigurare a dreptului la petiționare al cetățenilor și al organizațiilor legal constituite a fost elaborat Raportul privind examinarea petițiilor adresate Parlamentului Republicii Moldova în anul 2022, care a fost plasat pe pagina web oficială a entității.

18. Acordarea distincțiilor Parlamentului

Asistența organizatorică și documentară a procesului de decernare a distincțiilor, în scopul aprecierii de către Parlamentul Republicii Moldova a contribuțiilor remarcabile și a meritelor deosebite ale persoanelor fizice și juridice în diferite domenii de activitate, a

fost asigurată prin elaborarea proiectelor de acte administrative cu privire la distincțiile Parlamentului.

Au fost menționate cu distincții ale Parlamentului 582 de persoane, fiind emise 73 de dispoziții ale Președintelui Parlamentului prin care s-au conferit:

- Diploma de Onoare a Parlamentului – 3;
- Diploma Parlamentului de gradul I – 214;
- Diploma Parlamentului de gradul II – 233;
- Diploma Parlamentului de gradul III – 132.

CONCLUZII

Analizând rezultatele implementării obiectivului nr. IV, se conturează următoarele:

➤ *pe segmentul de informare și comunicare:*

Instituția parlamentară a depus eforturi, pe parcursul anului 2023 pentru o comunicare activă, transparentă, incluzivă și echilibrată, utilizând metode care să sporească încrederea cetățenilor în Parlament. Au fost continuate și inițiate un șir de activități de comunicare ce au avut drept scop informarea și educarea opiniei publice. Programul zilnic de relații publice a facilitat interacțiunea cu cetățenii și a generat un număr mare de evenimente. Numărul de vizitatori la Parlament a fost de peste 10000.

Rețelele sociale urmează un trend ascendent, atât ca număr de urmăritori, cât și ca impact. Numărul total al vizitatorilor unici și al abonaților pe conturile oficiale ale Parlamentului de pe rețelele sociale este în creștere continuă, atingând cifra de 178813 de vizitatori în anul 2023. Se conturează *oportunități* în procesul de comunicare publică parlamentară, deoarece domeniul este unul de interes pentru opinia publică și reprezentanții mass-mediei, iar contactul cu un public variat, dar și cu diverse instituții, poate fi valorificat în interesul Parlamentului. Astfel, 1767 de comunicate de presă au fost preluate de sursele naționale și regionale de informare în masă.

Majoritatea vizitatorilor apreciază înalt vizitele de informare în limbile română, engleză și rusă la Parlament și prestația ghidului. Majoritatea vizitatorilor își doresc întâlniri cu deputații și vizitarea mai multor săli din Parlament, precum și să beneficieze de mai mult timp pentru discuții cu aleșii poporului.

O realizare importantă este dotarea cu echipament tehnic foto și video, donat de Ambasada SUA, menit să sprijine eforturile în asigurarea transparenței și eficienței procesului legislativ.

Totodată, există și unele *provocări* în procesul de comunicare publică parlamentară: echipament tehnic depășit pentru sala de ședințe plenare, lipsa unei cabine de traduceri în sala de conferințe de presă, pagina web a Parlamentului neatractivă pentru public, o serie de acțiuni prevăzute de Strategia de comunicare a Parlamentului pentru anii 2020–2024 rămân nerealizate.

➤ *pe segmentul cooperării cu societatea civilă:*

Activitățile de cooperare cu societatea civilă au înregistrat un progres semnificativ, acest mecanism fiind revizuit sub aspect calitativ. După 6 ani de absenteism a fost relansată și organizată Conferința anuală „Cooperarea dintre Parlament și societatea civilă”, cu participarea deputaților, a miniștrilor, a partenerilor de dezvoltare. Pentru eficientizarea cooperării Parlamentului cu sectorul asociativ, a fost aprobată Platforma de dialog și participare civică la procesul decizional al Parlamentului (Hotărârea Parlamentului nr. 149/2023). Urmare a acestei hotărâri, au fost inițiate acțiuni de

implementare a acesteia, precum elaborarea Regulamentului privind organizarea și funcționarea consiliilor de experți pe lângă comisiile permanente ale Parlamentului, digitalizarea registrelor comisiilor permanente privind contribuțiile OSC și evenimentele cu participarea acestora, sistematizarea adreselor electronice a părților interesate de procesul decizional într-un grup unic remis comisiilor permanente. Aceste măsuri au contribuit la facilitarea și eficientizarea proceselor de cooperare cu mediul asociativ. A fost introdus un instrument digital nou (formularul de aplicare online pe pagina web oficială a Parlamentului), și distribuit prin intermediul rețelelor de socializare, ceea ce a contribuit la creșterea numărului de solicitări din partea reprezentanților societății civile de a fi incluși în lista părților interesate.

În domeniul asigurării transparenței decizionale a fost acordată asistența necesară la toate solicitările comisiilor permanente în organizarea audierilor publice sau evaluărilor ex-post, a fost elaborat și publicat Raportul anual privind transparența în procesul decizional, a fost actualizată lista părților interesate de procesul legislativ, a fost asigurat suportul organizatoric și informațional în procesul de comunicare și monitorizare a activității Parlamentului de către Promo-LEX.

➤ *pe segmentul gestionării petițiilor și audiențelor:*

Numărul petițiilor adresate Parlamentului înregistrează o scădere de la 5433 la 3757 (-31%).

Termenul de examinare stabilit de Codul administrativ lasă loc de interpretare (nu este specificat 30 de zile lucrătoare sau calendaristice) și este tratat ambiguu de către unele autorități. Lipsesc pârghiile de influențare a persoanelor responsabile de examinarea în termen și calitativ a petițiilor remise, potrivit competențelor, altor autorități publice.

PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI

În scopul eficientizării activității la acest obiectiv, precum și în scopul impulsivării atingerii rezultatelor în unele domenii de activitate, pentru anul 2024 se propune:

- realizarea activităților prevăzute în Strategia de comunicare a Parlamentului pentru anii 2020–2024;
- efectuarea auditului în comunicare și elaborarea unei noi strategii de comunicare a Parlamentului;
- echiparea sălilor de ședințe ale comisiilor parlamentare cu tehnica necesară pentru transmisiuni live și dotarea sălii de conferințe de presă cu cabină de traducere;
- testarea programului de educație civică;
- elaborarea materialelor informative actualizate despre Parlament, destinate publicului larg;
- introducerea tururilor ghidate pentru persoane cu dizabilități de auz, pentru reprezentanții minorităților etnice și definitivarea turului virtual al clădirii;
- crearea unor pagini cu informații generale despre Parlament în limbile găgăuză, ucraineană, bulgară;
- diversificarea campaniilor de informare de interes general;
- definitivarea conceptului Centrului pentru vizitatori al Parlamentului;
- diversificarea textelor de presă și utilizarea mai frecventă a infograficelor în textele de presă elaborate;

- organizarea unor ședințe offline cu participarea jurnaliștilor, în cadrul cărora autorii și membrii comisiilor parlamentare de profil să își prezinte inițiativele legislative;
- asigurarea implementării prevederilor Hotărârii Parlamentului nr. 149/2023 privind Platforma de dialog și participare civilă la procesul decizional al Parlamentului, conform domeniilor de competență;
- elaborarea materialelor informative proactive privind cooperarea Parlamentului cu OSC;
- optimizarea structurii Raportului anual privind transparența în procesul decizional;
- modernizarea Sistemului Informațional e-Petiții;
- eficientizarea proceselor de examinare și soluționare a petițiilor adresate Parlamentului și Secretariatului Parlamentului și consolidarea mecanismului de monitorizare a examinării petițiilor;
- informarea societății privind dreptul la petiționare și competența legislativului în examinarea problemelor cu care se confruntă cetățenii;
- înaintarea propunerilor de modificare a Hotărârii Parlamentului nr. 104/2010 privind asigurarea dreptului la petiționare și programul de audiențe în Parlament, pentru ca aceasta să corespundă prevederilor Codului administrativ al Republicii Moldova nr. 116/2018 și realităților;
- elaborarea și aprobarea Regulamentului privind coordonarea și perfectarea distincțiilor Parlamentului.

Capitolul V. FORTIFICAREA SISTEMULUI DE MANAGEMENT INSTITUȚIONAL

19. Asigurarea managementului instituțional

Pe parcursul anului 2023 au fost realizate următoarele activități prioritare aferente procesului de dezvoltare strategică și de îmbunătățire a activității de luare a deciziilor în cadrul Secretariatului Parlamentului:

- elaborarea și aprobarea *Planului de acțiuni al Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023*, prin care au fost stabilite obiectivele instituției pentru perioada de referință, pornind de la prioritățile de dezvoltare ale Secretariatului Parlamentului;
- elaborarea și aprobarea indicatorilor de performanță ai Secretariatului Parlamentului pentru elaborarea și implementarea bugetului pe programe;
- aprobarea *planurilor de acțiuni ale subdiviziunilor Secretariatului Parlamentului (26)* în scopul realizării planificării operaționale interne;
- întocmirea și publicarea pe pagina web oficială a Parlamentului a *Raportului anual de activitate al Secretariatului Parlamentului în anul 2022*, care sistematizează activitățile realizate și rezultatele obținute în realizarea funcțiilor de suport oferite Parlamentului pentru exercitarea prerogativelor stabilite de Constituție. A fost organizată *ședința de bilanț al activităților de raportare a subdiviziunilor Secretariatului Parlamentului*;
- organizarea sesiunii de instruire pentru șefii de subdiviziuni privind planificarea instituțională și elaborarea documentelor de planificare în cadrul Secretariatului Parlamentului;
- întocmirea *Raportului anual și semestrial de monitorizare a Planului de acțiuni al Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023*;
- evaluarea proceselor de lucru din cadrul Secretariatului Parlamentului în urma colectării opiniilor angajaților privind definirea sarcinilor și obiectivelor, managementul și stilul de conducere în cadrul instituției, comunicarea internă și cultura organizațională, motivarea, condițiile de activitate, prin realizarea unui *sondaj privind opinia angajaților asupra proceselor de lucru în cadrul Secretariatului Parlamentului*. Urmare a analizei răspunsurilor, a fost elaborat *Raportul de evaluare a opiniei angajaților asupra proceselor de lucru în cadrul Secretariatului Parlamentului*. Constatările sondajului permit identificarea neajunsurilor care se atestă în procesul de activitate al Secretariatului Parlamentului și identificarea domeniilor care necesită intervenție.

20. Lucrările de secretariat și circulația documentelor în Parlament

Pe parcursul anului 2023 au fost recepționate și înregistrate 13714 documente, dintre care 3419 documente adresate conducerii Parlamentului și Secretariatului Parlamentului, fiind formulate 2033 de proiecte de rezoluție asupra documentelor primite și înregistrate.

Totodată, a fost gestionat fluxul de emailuri cu documente și solicitări de informații, primite pe adresele electronice generice ale Parlamentului *ddp@parlament.md* și *info@parlament.md*. Au fost procesate 25305 emailuri, adresate conducerii Parlamentului și Secretariatului Parlamentului, deputaților, fracțiunilor parlamentare,

comisiilor permanente și subdiviziunilor structurale, precum și autorităților administrațiilor publice centrale și altor organe de specialitate.

Urmare a aprobării în anul 2022 a Instrucțiunii privind ținerea lucrărilor de secretariat, a fost organizată o sesiune de instruire cu genericul „Regulile de lucru cu documentele în Parlamentul Republicii Moldova” în vederea aplicării consecvente și coerente a regulilor stabilite în acest act normativ.

A fost asigurată gestionarea platformei pentru corespondența adresată conducerii Secretariatului Parlamentului *info.parlament*, fiind recepționate și procesate 8409 mesaje și demersuri.

21. Implementarea proiectelor de asistență externă

Coordonarea asistenței externe a constituit o activitate importantă pentru Secretariatul Parlamentului, care a asigurat suport pentru organizarea și buna desfășurare în cadrul instituției a proiectelor de asistență externă din partea donatorilor, pregătirea notelor informative privind finanțarea, extinderea, restructurarea proiectelor de asistență tehnică.

Identificarea oportunităților de cooperare tehnică și a necesităților de asistență pentru consolidarea capacităților instituționale ale Parlamentului și ale Secretariatului Parlamentului a fost realizată prin sistematizarea necesităților de asistență ale subdiviziunilor privind domeniile și necesitățile de suport, care pot fi acoperite de potențiale programe/proiecte de asistență externă.

Parlamentul și Secretariatul Parlamentului au beneficiat de următoarele proiecte de asistență externă:

a) Proiectul PNUD *„Consolidarea guvernării parlamentare în Moldova”*, componenta e-Parlament. A continuat implementarea activităților pe componenta de SI e-Parlament (DMS, e-vot și pagina web), care reprezintă una dintre prioritățile de bază în cadrul modernizării procesului legislativ. Astfel, a fost asigurată realizarea următoarelor activități pentru implementarea SI e-Parlament:

- activități de coordonare, elaborare și aprobare a documentelor privind lansarea/implementarea SI e-Parlament;
- monitorizarea implementării tichetelor în Sistemul Suport Service al companiei implementatoare (pe cele 3 componente);
- descrierea și optimizarea fluxurilor de lucru în cadrul SI e-Parlament;
- coordonarea ședințelor de planificare cu factorii-cheie;
- organizarea procesului de inițiere și realizarea ședințelor de instruire a deputaților și a funcționarilor publici privind utilizarea sistemului informațional (planificate și la cerere);
- elaborarea instrucțiunilor privind utilizarea SI e-Parlament;
- suport la documentarea și organizarea lucrărilor comisiilor permanente (437 de ședințe) și a ședințelor plenului Parlamentului (39) în SI e-Parlament pe toate fluxurile de lucru ale procesului legislativ;
- monitorizarea și aprobarea rapoartelor lunare ale companiei implementatoare.

b) Proiectul UE *„Sprijin pentru dialogul politic structurat, coordonarea implementării Acordului de Asociere și îmbunătățirea procesului de aproximare”*.

Activitățile desfășurate de către experții proiectului au drept obiectiv sprijinirea eforturilor autorităților în implementarea angajamentelor ce derivă din relația cu UE. În debutul anului 2023 prioritățile de activitate au fost redirecționate spre alte autorități publice centrale din contul asistenței care era inițial preconizată pentru Parlament. În acest sens, remarcăm lipsa activităților majore în beneficiul Parlamentului, fiind asigurată preponderent reprezentarea acestuia la activități conexe, precum participarea la cea de-a șasea reuniune a Comitetului de supraveghere a proiectului la data de 05.09.2023, unde a fost audiat raportul privind realizarea proiectului în perioada 1 ianuarie–30 iunie 2023.

c) Proiectul agențiilor ONU „*Consolidarea rolului Parlamentului în sporirea egalității de gen și în abordarea nevoilor grupurilor vulnerabile din Republica Moldova*”. Obiectivul este de a consolida rolul Parlamentului în sporirea egalității de gen și în abordarea nevoilor grupurilor vulnerabile din Republica Moldova prin promovarea cooperării și a dialogului între Platforma Femeilor Deputate din Parlamentul de legislație a XI-a și OSC-urile care lucrează în domeniul drepturilor femeilor, ale copiilor, ale tinerilor și ale grupurilor vulnerabile.

Pe parcursul anului 2023, a fost asigurată coordonarea următoarelor activități de suport:

– asigurarea lucrărilor de secretariat ale Platformei Femeilor Deputate (la solicitare);

– asigurarea corespondenței Platformei Femeilor Deputate și administrarea contului pentru corespondența platformei platforma.deputate@parlament.md (la solicitare);

– asigurarea suportului logistic pentru organizarea evenimentelor Platformei Femeilor Deputate cu ONG-uri și societatea civilă:

- Evenimentul de lansare a Săptămânii de prevenire a cancerului de col uterin în parteneriat cu Ministerul Sănătății, OMS, UNICEF, UNFPA (23.01.2023);

- Campania națională „Femeile candidează”, în vederea consolidării participării femeilor în procesul politic din Republica Moldova (16.03.2023). Platforma a invitat primare și consilieri din întreaga țară la o discuție despre necesitatea încurajării femeilor în procesul decizional la nivel local;

- Atelierul de lucru cu cele 4 agenții ONU – UNDP, UN Women, UNICEF și UNFPA – privind crearea clusterelor/grupurilor de activitate tematice pe Platforma Femeilor Deputate (26.05.2023);

- Instruirea în domeniul comunicării pentru un grup de deputate (10.07.2023);

- Masa rotundă cu genericul „Rupem cercul violenței împreună” cu femeile primare, reprezentanții Guvernului, organizațiile societății civile, în cadrul Campaniei ONU „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” (04.12.2023);

- Desfășurarea la Parlament a campaniei ONU „16 zile de activism împotriva violenței în bază de gen” (24.11.–10.12.2023).

d) Participarea la *Rețeaua secretarilor generali ai parlamentelor din țările Parteneriatului Estic*, cu suportul Proiectului regional de asistență al Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei (GIZ) „Administrație parlamentară modernă și puternică în țările Parteneriatului Estic” (etapa II).

Funcționarii publici au participat la diverse proiecte de dezvoltare profesională, facilitate de proiectul regional al GIZ. Cu suportul acestui proiect a fost achiziționat echipament tehnic (foto) modern, care va contribui la digitalizarea unor procese și creșterea gradului de transparență a instituției parlamentare, astfel încât Parlamentul să fie mai aproape de cetățeni.

Un eveniment remarcabil organizat sub egida rețelei a fost Masa rotundă, găzduită de Parlamentul Republicii Moldova în perioada 22–23 mai 2023, care a reunit secretari generali ai parlamentelor din țările Parteneriatului Estic, reprezentanți ai secretariatelor parlamentelor din Armenia, Azerbaidjan, Georgia, Ucraina și din Republica Moldova pentru un schimb de bune practici. Discuțiile s-au axat pe subiectul controlului parlamentar și al rolului administrațiilor parlamentare în acest proces. Participanții au împărtășit din experiența lor în activitatea de evaluare ex-post a legilor, ca instrument de control parlamentar. Agenda evenimentului a inclus și discuții despre rolul controlului parlamentar în procesul de integrare europeană și în consolidarea cooperării regionale între țările Parteneriatului Estic. Lansarea evenimentului a accentuat că acest schimb de bune practici este util pentru parlamentele țărilor din Parteneriatul Estic, experiențele fiind diferite, iar subiectul abordat – unul esențial într-o democrație, pentru că asigură transparența, eficiența și procesul de colaborare între instituția legislativă și societatea civilă.

Cooperarea în cadrul rețelei a făcut posibilă participarea reprezentanților Secretariatului Parlamentului la următoarele activități de instruire organizate prin intermediul proiectului:

– Academia de Primăvară pentru administrațiile parlamentare privind planificarea strategică și evaluarea performanței, organizată de Parlamentul Georgiei, care a avut loc în Kakheti, Georgia (25.03.–01.04.2023).

– Programul executiv de instruire pentru femeile lider din administrațiile parlamentare din țările Parteneriatului Estic:

- Programul de formare „*Female Leadership*”, organizat de Școala Hertie, care a avut loc la Berlin, Republica Federală Germania (20–29.04.2023);

- Training executiv privind networking, leadership adaptiv și leadershipul femeilor din administrațiile parlamentare din țările Parteneriatului Estic, organizat de Școala Hertie, care a avut loc la Berlin, Republica Federală Germania (10–12.07.2023);

- Cursul de instruire „*Discursul public și scrierea de discursuri*”, organizat de Parlamentul Georgiei, care a avut loc la Tbilisi, Georgia (10–16.09.2023);

- Vizita de studiu la Bundestagul german și Parlamentul local al unui stat federal german, organizat de Bundestagul German, care a avut loc la Berlin și Schwerin, Republica Federală Germania (19–25.11.2023);

- Vizita de studiu cu privire la principiile OECD/SIGMA privind administrația publică, organizat de OECD, care a avut loc la Paris, Republica Franceză (10–16.12.2023).

Totodată, au fost prezentate propuneri de noi proiecte de asistență a instituției parlamentare în cadrul unei ședințe de lucru cu reprezentanții Agenției de Cooperare Internațională a Germaniei.

e) *Programul de asistență oferit de către Parlamentul European*

Cadrul de cooperare și de parteneriat cu Parlamentul European este definit de Memorandumul de Înțelegere încheiat între Parlamentul Republicii Moldova și

Parlamentul European, care stabilește activitățile de sprijinire a democrației. Acesta a creat premisele pentru adoptarea unei foi de parcurs extinse care stabilește activitățile în acest sens și servește drept dovadă tangibilă a angajamentului comun de promovare a unui viitor european comun. Pe parcursul anului 2023 au fost desfășurate mai multe activități de instruire și programe în contextul cooperării dintre Parlamentul European și Parlamentul Republicii Moldova.

În baza Memorandumului de înțelegere a fost asigurat suportul informațional și logistic pentru organizarea următoarelor evenimente:

– *Programul „Suport pentru servicii de interpretare și traducere”* (expertiza oferită de către DG LINC, DG TRAD și DG PRES din cadrul Parlamentului European). Angajații Secretariatului Parlamentului au beneficiat de 7 sesiuni de instruire în regim online:

- Sesiunea de deschidere și prezentarea proiectului (06.02.2023);
- Pregătirea ședințelor și managementul documentelor (17.02.2023);
- Prezentarea generală a cursurilor de formare pentru traducători. Instruire lingvistică și alte măsuri de sprijin lingvistic (24.02.2023);
- Furnizarea de servicii de interpretare (06.03.2023);
- Tehnologia informației în DG TRAD (Direcția generală traduceri) (10.03.2023);
- Bazele de date terminologice (IATE etc.) (20.03.2023);
- Organizarea conferințelor în Parlamentul European. Parlamentul hibrid și rolul specialiștilor în ședințele la distanță (28.04.2023).

– *Vizita de studiu la Parlamentul European* privind schimbul de experiență în domeniul serviciilor de interpretare și traducere (24–27.05.2023).

– *Programul de stagii la Parlamentul European*, prin intermediul bursei pentru democrație a Parlamentului European (Democracy Fellowship), pentru doi funcționari publici din cadrul Secretariatului Parlamentului (05–15.06.2023).

– Misiunea pregătitoare a eurodeputatului Dragoș Tudorache în cadrul Programului „Triunghi pentru Democrație” la Chișinău (05.05.2023).

– Seminarul de instruire „*Garantarea calității legislative*” în cadrul Programului „*Suport pentru servicii de interpretare și traducere*”, în format online, organizat și prezentat de către un grup de juriști-lingviști de la Parlamentul European (25.09.2023).

– *Dialogul Jean Monnet*. Au fost organizate ședințele preparatorii pentru lansarea Programului de Dialog Jean Monnet, în cadrul cărora au avut loc discuții bilaterale între eurodeputații Dragoș Tudorache, Andrzej Halicki, Thijs Reuten și fracțiunile parlamentare (29.06.–01.07.2023).

– *Vizita de studiu la Parlamentul European* privind procesul de aderare la UE pentru un grup de 20 de deputați (02–05.07.2023). A fost realizat schimbul de opinii privind relațiile cu raportorii pentru Republica Moldova, prezentarea funcțiilor și rolului Parlamentului European privind negocierile de aderare.

– *Programul Simone Veil*. La Parlament au fost organizate instruire pentru femeile candidate la alegerile locale generale din anul 2023, în toate unitățile administrativ-teritoriale, privind comunicarea eficientă în context electoral (02.19.2023). Candidatele au însușit tehnici de construire a mesajului în procesul de comunicare politică, au discutat subiecte precum interacțiunea cu mass-media, inteligența emoțională în procesul de comunicare cu alegătorii și comunicarea în situație de criză.

– *Programul privind combaterea dezinformării*, structurat în 5 sesiuni de informare în regim online:

- Deschiderea și prezentarea proiectului. Introducere în programul de instruire (09.10.2023);
- Evaluarea problemei: Monitorizarea situației (23.10.2023);
- Comunicarea proactivă și pozitivă (06.11.2023);
- Expertiza și structurile necesare pentru a reacționa la dezinformare (27.11.2023);
- Rețelele și cooperarea, cum să profităm la maximum de resursele umane limitate (04.12.2023).

– *Seminarul pentru susținerea democrației* – schimb de bune practici realizat cu suportul Grupului pentru Sprijinul Democrației și Coordonarea Alegerilor al Parlamentului European, pe platforma Comisiei politice externe și integrare europeană (08.12.2023). Evenimentul și-a propus să ofere o imagine de ansamblu asupra diferitelor modele de organizare a parlamentelor în procesul de aderare la UE, rolul comisiilor de integrare în UE și experiențele din alte state membre în procesul de aderare la UE, precum și să exploreze modul de pregătire pentru procesul de aderare și posibilele provocări care pot apărea.

f) *Diversificarea portofoliului de asistență externă. Dialogul cu Biroul de Cooperare al Elveției în Republica Moldova*

Secretariatul Parlamentului își propune o colaborare durabilă cu Biroul de Cooperare al Elveției în Republica Moldova. A fost asigurat suportul informațional și participarea la discuțiile cu directorul Biroului de Cooperare al Elveției. Subiectul prioritar pe agenda discuțiilor a fost suportul pe care îl poate acorda Parlamentului Biroul de Cooperare al Elveției în consolidarea capacităților instituționale și a instrumentelor legislative. Au fost agreate domeniile-cheie care urmează a fi fortificate prin asistență, schimb de bune practici și transfer de expertiză: digitalizarea proceselor legislative, procesul de armonizare a legislației naționale cu aquis-ul UE, controlul parlamentar, evaluarea ex-post a actelor aprobate de Parlament, comunicarea cu cetățenii și societatea civilă, creșterea gradului de transparență instituțională și dezvoltarea profesională a angajaților. La rândul său, Biroul de Cooperare al Elveției își propune să continue și să extindă proiectele în țara noastră, instituția fiind pregătită să ofere Parlamentului asistența de care este nevoie pe domeniile-cheie discutate pentru a avansa în parcursul european.

g) *Cooperarea bilaterală*

În vederea lansării unui program de cooperare cu Parlamentul german a fost pregătită și organizată vizita de lucru la Chișinău a reprezentantului de la Bundestag și Ministerul Federal German al Afacerilor Economice și Climă (05.07.2023). Scopul vizitei a fost familiarizarea cu necesitățile de asistență ale Secretariatului Parlamentului. În cadrul întrevederii au fost comunicate necesitățile de asistență ale subdiviziunilor și au fost discutate domeniile de cooperare în procesul legislativ și de control parlamentar, precum și necesitățile de dezvoltare în domeniile comunicare, societate civilă, relații interparlamentare, management instituțional.

În urma vizitei de documentare a fost organizat atelierul de lucru în format hibrid pentru un grup de funcționari publici ai Secretariatului Parlamentului privind

organizarea și implementarea ceremoniilor oficiale, vizitelor și conferințelor la nivel înalt (18.09.2023). În vederea bunei organizări a atelierului de lucru a fost asigurată comunicarea cu Bundestagul, coordonarea agendei, oferirea suportului informațional și logistic pentru pregătirea atelierului.

O vizită de studiu la Bundestag a fost coordonată cu reprezentării Parlamentului german și organizată pentru o delegație de angajați ai Secretariatului Parlamentului în perioada 21–26.01.2024. În acest scop a fost pregătit programul vizitei și definitivate aspectele logistice. Menționăm că vizita de studiu a fost organizată cu suportul financiar al Bundestagului și al Fundației Hanns Seidel Moldova.

De asemenea au fost pregătite și coordonate două vizite de studiu la Parlamentul Republicii Austria pentru un grup de funcționari publici și un grup de deputați, fiind realizate activități de identificare a subiectelor vizitei de studiu, asigurarea corespondenței oficiale cu partea austriacă privind organizarea vizitelor, coordonarea procesului de organizare și de stabilire a aspectelor logistice ale vizitelor de studiu, negocierea cu Parlamentul Republicii Austria a costurilor de participare a delegațiilor. Detalii despre vizitele organizate:

– vizita de studiu a unui grup de funcționari publici din cadrul Secretariatului Parlamentului (12–15.11.2023) a avut drept scop realizarea unui schimb de bune practici între secretariate, în diverse domenii de activitate. Funcționarii publici au avut întrevederi cu Secretarul general al Parlamentului Republicii Austria, Harald Dossi, precum și cu alți angajați ai instituției. Discuțiile au vizat rolul administrației parlamentare, digitalizarea activității și sistemul electronic de management al documentelor, protocolul, gestiunea patrimoniului etc.;

– în cadrul vizitei de studiu a membrilor Comisiei economie, buget și finanțe și ai Comisiei control al finanțelor publice (11–13.12.2023), parlamentarii au avut întrevederi cu experții Oficiului de Buget, discuțiile vizând rolul parlamentului în procesul bugetar. Participanții au avut întrevederi cu reprezentanții din Departamentul ICT, Inovare și Infrastructură, Consiliul Consultativ Fiscal, Curtea de Audit cu alți angajați ai Parlamentului.

h) *Aplicarea la instrumentele Twinning și TAIEX*

Parlamentul urmează să beneficieze de suport extern din partea Comisiei Europene sub forma unui proiect Twinning, în conformitate cu prevederile Acordului de finanțare dintre Guvernul Republicii Moldova și Comisia Europeană privind Programul „UE pentru Reforme” (aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 751/2022). Scopul proiectului este consolidarea funcțiilor de supraveghere ale Parlamentului și a capacităților sale instituționale, pe baza angajamentului său față de reforme și față de armonizarea legislației și punerea în aplicare a Acordului de Asociere UE–Republica Moldova.

În urma evaluării necesităților interne ale Parlamentului a fost elaborată fișa de proiect Twinning, care detaliază obiectivele generale și specifice, descrie situația existentă, reformele realizate, proiectele de asistență în proces de implementare și activitățile care urmează a fi realizate în cadrul proiectului etc. Documentul de proiect definitivat a fost transmis spre coordonare delegației UE în Republica Moldova.

Prin intermediul instrumentului TAIEX a fost organizată o vizită de studiu pentru un grup de funcționari publici din Secretariatul Parlamentului Republicii Moldova la Parlamentul Estoniei având drept scop schimbul de bune practici privind rolul

tehnologiilor informaționale în procesul de aderare la Uniunea Europeană (26–27.07.2023). Discuțiile s-au axat pe oportunitățile utilizării tehnologiilor informaționale și ale digitalizării în desfășurarea procesului legislativ: angajații Secretariatului Parlamentului estonian au împărtășit din experiența lor acumulată în procesul de management al documentelor legislative, privind digitalizarea activității, precum și implementarea sistemelor informaționale în activitatea comisiilor și a deputaților.

22. Managementul resurselor umane

Întru asigurarea elaborării și implementării eficiente a politicilor de management al resurselor umane, în contextul multiplelor modificări ale legislației în domeniu, au fost revizuite și aprobate Regulamentul intern al Secretariatului Parlamentului și Regulamentul cu privire la stabilirea sporului pentru performanță personalului Secretariatului Parlamentului.

Cu referire la normele interne de reglementare a procedurilor de personal, au fost actualizate Regulamentul privind modul de stabilire a sporului cu caracter specific pentru funcționarii publici din Secretariatul Parlamentului și Ghidul noului angajat.

În partea ce ține de structura organizatorică și organizarea funcțiilor/posturilor, ținând cont de modificările survenite în structura organizatorică a Secretariatului Parlamentului, au fost elaborate și aprobate documentele aferente acestor modificări: două state de personal și două scheme de încadrare.

Ocuparea funcțiilor/posturilor

În scopul asigurării unei politici de resurse umane echitabile, a fost organizat procesul de ocupare a funcțiilor publice vacante și temporar vacante prin modalitățile prevăzute de cadrul normativ, informația detaliată fiind prezentată în tabelul nr. 14.

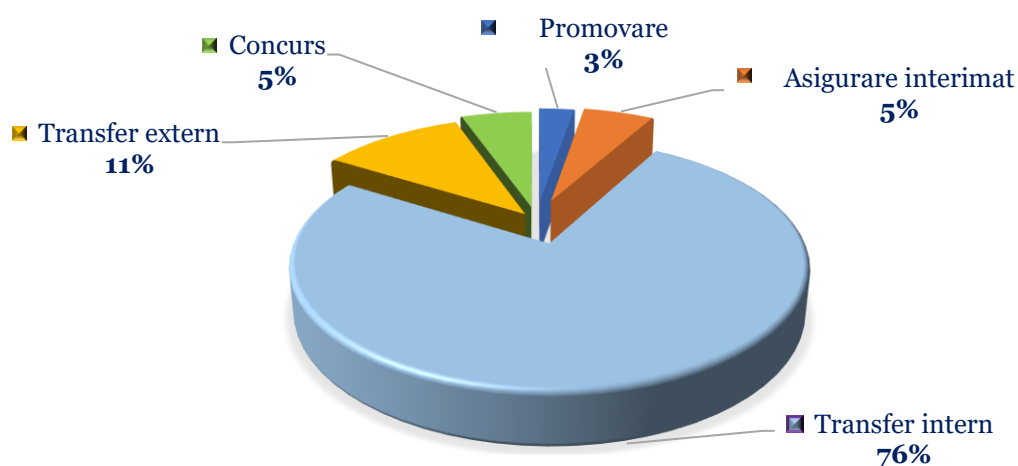
Tabelul nr. 14

Statistica ocupării funcțiilor publice în anul 2023

Modalitatea de ocupare	Numărul de persoane
Promovare în funcție	1 funcționar public
Asigurarea interimatului	2 funcționari publici
Transfer intern	28 funcționari publici
Transfer din alte instituții	4 funcționari publici
Concurs	2 persoane

Modalitățile preponderente de ocupare a funcțiilor publice vacante sau temporar vacante în cadrul Secretariatului Parlamentului sunt promovarea, transferul intern și transferul extern (figura nr. 3).

Figura nr. 3. Modalitatea de ocupare a funcțiilor publice vacante

Pentru asigurarea necesarului de personal au fost realizate alte activități prevăzute de lege:

- angajări ale personalului în cabinetul persoanei cu funcție de demnitate publică în Parlament, în condițiile Legii nr. 80/2010 cu privire la statutul personalului din cabinetul persoanelor cu funcții de demnitate publică – 17 persoane;

- angajări ale personalului de deservire tehnică, auxiliar și muncitoresc în bază de contract individual de muncă – 7 persoane.

Pe parcursul anului 2023 au încetat raporturile de serviciu/de muncă cu 40 de persoane, dintre care: prin demisie – 36 de persoane, prin eliberare – 2 persoane, în circumstanțe ce nu depind de voința părților – 2 persoane. Conform situației din 31.12.2023, în cadrul Secretariatului Parlamentului erau angajate 312 persoane, gradul de ocupare a funcțiilor publice/posturilor la finele anului 2023 constituind 88,1%, ceea ce semnifică o creștere de 0,2% comparativ cu anul 2022 (87,9%).

Rata fluctuației de personal, conform rezultatelor monitorizării continue, a fost de 5,5% (pe funcții publice și personal de deservire tehnică, auxiliar și muncitoresc).

Desfășurarea perioadei de probă

În urma numirii în funcție prin concurs, pentru un funcționar public debutant a fost organizată și desfășurată perioada de probă de 6 luni, conform Programului de desfășurare a perioadei de probă aprobat. În vederea respectării prevederilor cadrului normativ, funcționarul public debutant a beneficiat de cursurile de inițiere privind integrarea profesională în funcția publică, în volum de 40 de ore, prestate de Institutul de Administrație Publică din cadrul Universității de Stat, conform comenzii de stat. Mentorul funcționarului public debutant din subdiviziunea responsabilă a acordat atenție sporită procesului de integrare a funcționarului debutant prin schimb de cunoștințe și experiențe, prin ghidare/instruire la nivel intern în scopul exercitării atribuțiilor de serviciu, precum și al integrării socioprofesionale. După finalizarea cu succes a perioadei de probă, funcționarul public debutant a fost confirmat în funcție, cu depunerea jurământului în condițiile Legii nr. 158/2008 cu privire la funcția publică și statutul funcționarului public.

Stabilirea drepturilor salariale și a garanțiilor sociale

În procesul de asigurare a stabilirii drepturilor salariale și a garanțiilor sociale deputaților și angajaților:

- au fost stabilite drepturile salariale ale angajaților Secretariatului Parlamentului în condițiile modificării valorii de referință în anul 2023, precum și în cazul modificării raporturilor de serviciu/de muncă și, respectiv, al acordării unei noi trepte de salarizare corespunzătoare vechimii în muncă – pentru 297 de persoane;

- au fost examinate documentele confirmative pentru stabilirea sporului lunar pentru titlul științific și titlul onorific – pentru 7 persoane;

- au fost examinate documentele confirmative pentru determinarea vechimii în muncă întru stabilirea drepturilor salariale pentru funcționarii publici și personalul de deservire tehnică, auxiliar și muncitoresc angajat/reîncadrat pe parcursul anului – pentru 24 de persoane;

- au fost calculate și documentate indemnizațiile unice acordate pentru 11 funcționari publici în legătură cu pensionarea anticipată pentru carieră lungă ori cu obținerea dreptului la pensie pentru limită de vârstă sau în legătură cu încetarea raporturilor de serviciu;

- au fost documentate și stabilite suplimente la salariul de bază pentru cumularea atribuțiilor funcției deținute cu atribuțiile funcției vacante/temporar vacante – pentru 49 de angajați;

- a fost monitorizată vechimea în muncă a angajaților întru avansarea în trepte de salarizare corespunzătoare vechimii în muncă și stabilirea treptelor noi de salarizare – pentru 116 angajați.

Dezvoltarea profesională continuă a angajaților

În vederea realizării procesului de dezvoltare profesională a angajaților a fost aprobat *Planul de dezvoltare profesională a personalului din cadrul Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023*, care a integrat programele de instruire conform Planului de dezvoltare profesională a funcționarilor publici la comanda de stat și cele propuse de Proiectul UE „Sprijin pentru dialogul politic structurat, coordonarea implementării Acordului de Asociere și îmbunătățirea procesului de aproximare legală” (pentru funcționari publici din diverse autorități publice).

Planul de dezvoltare profesională a inclus 59 de subiecte de instruire, grupate în 7 programe de instruire privind formarea inițială, dezvoltarea abilităților generale, dezvoltarea abilităților profesionale specializate, dezvoltarea abilităților manageriale, studierea practicilor internaționale, autoinstruire la locul de muncă. Din cele 59 de subiecte de instruire planificate, 52 au fost realizate prin asigurarea participării angajaților la 90 de activități de instruire internă și externă, în țară și peste hotare.

Suplimentar, angajații au participat la 73 de activități de instruire neplanificate, desfășurate prin diverse forme de dezvoltare profesională: seminare, conferințe, ateliere de lucru, cursuri, schimb de experiență și vizite de studiu.

În perioada de referință, 236 de angajați au participat la 163 de activități de dezvoltare profesională planificate și neplanificate, înregistrând un număr total de 18824 de ore de instruire.

Angajații au participat la 125 de activități de instruire cu prezență fizică și la 38 de activități desfășurate în format online, prin intermediul diferitelor platforme de instruire sincronă/asincronă.

În termeni statistici, în cadrul activităților de dezvoltare/formare profesională au beneficiat de instruirii:

- o persoană cu funcție de demnitate publică, cu un număr de 210 ore de instruire;
- 23 de angajați din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică, cu un număr total de 622 de ore de instruire;

- 194 de funcționari publici, dintre care 26 de funcționari publici de conducere și 168 de funcționari publici de execuție. Ponderea funcționarilor publici care au beneficiat de dezvoltare profesională continuă este de 97%, cu durata formării profesionale de 17726 de ore. Din numărul funcționarilor publici instruiți, 74% au beneficiat de minimum 40 de ore de dezvoltare profesională anuală conform prevederilor legale în domeniu;

- 18 angajați din personalul de deservire tehnică, auxiliar și muncitoresc, cu un număr total de 266 de ore de instruire. Ponderea personalului de deservire tehnică instruit a înregistrat 21%.

În anul 2023 se atestă o creștere a numărului de activități de instruire realizate și a numărului de persoane instruite, comparativ cu anii anteriori, inclusiv cu anul pre-pandemic 2019.

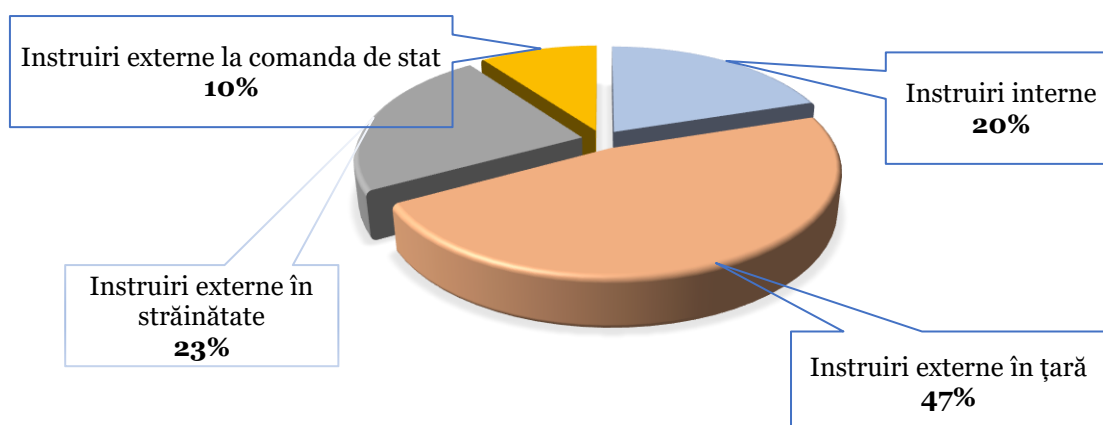
Cu referire la ponderea funcționarilor publici instruiți cel puțin 40 de ore anual, în anul 2023 aceasta a crescut semnificativ – cu 44% comparativ cu anul 2022. Ponderea funcționarilor publici instruiți de asemenea a crescut comparativ cu anii anteriori.

Pe parcursul anului de raportare, din numărul total de activități de instruire realizate, s-au înregistrat:

- 20% de instruirii interne, organizate de Secretariatul Parlamentului;
- 57% de instruirii externe în țară, dintre care 10% instruirii externe organizate de Institutul de Administrație Publică din cadrul Universității de Stat, realizate conform comenzii de stat, și 47% de activități de instruire organizate de alte autorități publice și/sau prestatori de servicii de instruire pe diverse domenii/sectoare;
- 23% instruirii externe în străinătate.

Tipurile de instruire înregistrate pe parcursul anului de raportare sunt reprezentate în figura nr. 4.

Figura nr. 4. Tipuri de instruirii

Conform datelor prezentate, cel mai mare număr de activități de instruire se înregistrează la instruirile externe în țară (94), cu cea mai mare durată a formării profesionale (10664 ore), iar cel mai mare număr de persoane instruite (219) se atestă la instruirile interne (32), ceea ce denotă că instruirile organizate corespund necesităților angajaților pentru toate categoriile de personal.

La cele 32 de activități de instruire internă au participat 219 angajați, dintre care o persoană cu funcție de demnitate publică, 18 angajați din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică, 192 de funcționari publici și 8 angajați din personalul de deservire tehnică.

Este relevant de menționat că, pe parcursul anului, la realizarea activităților de instruire internă au fost antrenați 12 colegi cu experiență din Secretariatul Parlamentului, în calitate de formatori/comunicatori, pentru a împărtăși cunoștințele și experiența pe diverse subiecte de interes. În procesul de consolidare a competențelor profesionale ale angajaților, Secretariatul Parlamentului a beneficiat de suport în realizarea activităților de instruire din partea Centrului Național Anticorupție, Agenției de Guvernare Electronică, Inspectoratului General pentru Situații de Urgență (IGSU), partenerilor de dezvoltare: Parlamentul European, GIZ, Fundația Hanns Seidel Moldova, Organizația Trimbos Moldova în cadrul Proiectului moldo-elvețian „Suport pentru reforma serviciilor de sănătate mintală în Moldova” (MENSANA).

Cu referire la gradul de realizare a subiectelor de instruire incluse în Planul anual de dezvoltare profesională pentru anul 2023, se constată următoarele:

- 90 de activități de instruire au fost realizate conform celor 52 de subiecte de instruire planificate;
- 7 subiecte de instruire nu au fost realizate.

Gradul de realizare a Planului anual de dezvoltare profesională pentru anul 2023 reprezintă 88,1% (conform subiectelor de instruire).

În scopul consolidării capacităților profesionale prin schimb de bune practici și experiențe internaționale, 51 de angajați au fost delegați pentru participare la 37 de activități de instruire externă peste hotare, inclusiv 11 vizite de studiu/lucru și 3 stagii la parlamentele altor țări. În urma acestor activități, în conformitate cu prevederile art.14 din Regulamentul cu privire la deplasările în interes de serviciu ale deputaților în Parlament și ale angajaților Secretariatului Parlamentului, au fost prezentate 22 de rapoarte de deplasare, ulterior acestea fiind plasate pe platforma Intranet, la compartimentul Dezvoltare profesională.

Întru sporirea nivelului de motivație al angajaților pentru atingerea obiectivelor propuse a fost aprobat *Planul de acțiuni privind motivarea angajaților din cadrul Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023*. Pe parcursul anului au fost realizate 96% din totalul de activități planificate în acest sens.

Programul de stagii

În primul semestru al anului 2023 a fost inițiat și organizat Programul de stagii în Parlament, conform prevederilor Hotărârii Biroului permanent nr. 23/2013. Pentru participare la program au fost depuse 4 dosare, iar după examinarea acestora sub aspectul eligibilității au fost admiși la stagii în Parlament 3 stagiați. La finalizarea programului, în

baza raportului de evaluare a rezultatelor și a calificativului de evaluare acordat, au fost înmânate 3 certificate de participare.

În semestrul II al anului 2023 a fost inițiat și desfășurat concursul pentru selectarea candidaților la stagiile plătite în serviciul public, conform prevederilor Regulamentului cu privire la organizarea și desfășurarea stagiilor plătite în serviciul public, aprobat prin Hotărârea Guvernului nr. 532/2023. În urma desfășurării concursului de selectare au fost admiși 4 stagiați pentru locurile identificate în cadrul Secretariatului Parlamentului.

Suplimentar a fost asigurată asistența documentară în organizarea și desfășurarea practicilor de studii în cadrul Secretariatului Parlamentului. Pe parcursul anului 2023 au fost organizate/coordonate și documentate 17 stagii de practică, realizate de studenți ca parte integrantă a procesului educațional în scopul aprofundării cunoștințelor teoretice acumulate pe parcursul anilor de studii și al formării competențelor stabilite de Cadrul Național al Calificărilor din Republica Moldova.

23. Implementarea sistemului de control intern managerial

În perioada de referință a fost asigurat procesul de implementare a sistemului de control intern managerial, care este parte a sistemului de management financiar și control, în vederea creșterii eficienței managementului operațional la nivelul Secretariatului Parlamentului. Obiecte ale sistemului de control intern managerial au constituit toate activitățile și procesele din cadrul Secretariatului Parlamentului, inclusiv elaborarea documentelor de planificare instituțională, monitorizarea și raportarea proceselor.

Astfel, întru asigurarea eficienței și a funcționalității sistemului de control intern managerial, a fost elaborat Registrul riscurilor al Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023, Raportul privind implementarea managementului riscurilor în cadrul Secretariatului Parlamentului pentru anul 2022, precum și Raportul anual privind controlul intern managerial în cadrul Secretariatului Parlamentului pentru anul 2022, în baza căruia a fost emisă *Declarația privind răspunderea managerială*, publicată pe pagina web oficială a Parlamentului.

24. Suport în gestionarea bugetului Parlamentului și a patrimoniului

Pe parcursul anului 2023 a fost asigurată consolidarea managementului financiar și bugetar al instituției în conformitate cu cadrul normativ și cu reglementările interne. Bugetul Parlamentului pentru anul 2023 a fost aprobat în sumă de 185949,2 de mii de lei (conform Legii bugetului de stat pentru anul 2023 nr. 359/2022).

Prin Legea nr. 168/2023 privind modificarea Legii bugetului de stat pentru anul 2023, bugetul Parlamentului a fost majorat cu 3173,5 mii de lei, inclusiv pentru deplasări de serviciu și pentru majorarea clasei de salarizare pentru personalul din cabinetele persoanelor cu funcții de demnitate publică.

Ulterior, prin Legea nr. 295/2023, bugetul Parlamentului a fost majorat cu suma de 900,0 mii de lei, în urma majorării încasărilor de la serviciile de locațiune a spațiilor neutilizate. Prin această modificare au fost majorate alocațiile la capitolul „Venituri colectate” cu 900,0 mii de lei și, respectiv, alocațiile la capitolul de cheltuieli „Mașini și utilaje” pentru înnoirea parcului IT. Astfel, bugetul precizat pentru anul 2023 a constituit 190022,7 mii de lei. Concomitent, în perioada de raportare au fost efectuate redistribuiri

ale alocațiilor de la unele articole de cheltuieli, la care s-au creat economii, în scopul acoperirii unor activități neplanificate sau planificate estimativ, cu sume mai mici decât costurile reale.

Executarea bugetului Parlamentului pentru perioada de raportare la partea de *resurse* a constituit 184665,5 mii de lei sau 97,2% față de planul precizat, inclusiv:

– finanțarea din bugetul de stat a constituit 183029,2 mii de lei sau 97,2% din planul precizat;

– suma veniturilor colectate a constituit 1636,3 mii de lei sau 98,6% față de planul precizat, din care:

- încasările de la serviciile de locațiune a bunurilor – 1633,9 mii de lei;
- încasările de la serviciile prestate cu plată – 2,4 mii de lei.

Încasările în sumă de 1633,9 mii de lei au fost acumulate din locațiunea/comodatul spațiilor de parcare auto în incinta garajului Parlamentului persoanelor juridice și fizice, precum și din darea în locațiune a apartamentelor în Casa-hotel a Parlamentului, a imobilului situat pe str. Ștefan cel Mare nr. 159 și a spațiului din incinta clădirii legislativului (cantina) agentului economic care oferă servicii de alimentație. Încasările în sumă de 2,4 mii de lei au constituit taxa de participare a agenților economici la licitație publică.

Executarea bugetului la partea de *cheltuieli* a constituit 184601,3 mii de lei sau 97,1% din totalul resurselor financiare față de planul precizat, inclusiv sub aspectul clasificății economice pentru:

- cheltuieli de personal, în sumă de 124501,8 mii de lei sau 97,8%;
- bunuri și servicii, în sumă de 18049,3 mii de lei sau 89,6%;
- prestații sociale, în sumă de 31897,7 mii de lei sau 99,7%;
- alte plăți asociate cu bursele, în sumă de 10,7 mii de lei sau 35,5%;
- mijloace fixe, în sumă de 7195,2 mii de lei sau 99,9%;
- materiale circulante, în sumă de 2946,6 mii de lei sau 89,7%.

Totodată, unul dintre obiectivele de bază ale Secretariatului Parlamentului constă în fundamentarea resurselor financiare necesare activității Parlamentului și a Secretariatului Parlamentului și asigurarea elaborării proiectului de buget anual al Parlamentului. În acest sens, s-a asigurat estimarea și fundamentarea resurselor financiare necesare activității Parlamentului pentru anul 2024 și estimarea Cadrului Bugetar pe Termen Mediu (CBTM) pentru anii 2024–2026, generalizarea și analiza solicitărilor de buget prin prisma indicatorilor de performanță și a obiectivelor Secretariatului Parlamentului.

Proiectul bugetului Parlamentului pentru anul 2024 a fost elaborat conform cadrului legal și a fost aprobat prin Hotărârea Biroului permanent nr. 34/2023, în sumă totală de 185696,2 mii de lei.

În scopul asigurării integrității patrimoniului și controlului gestiunii acestuia, pe parcursul anului a fost efectuată inventarierea anuală a patrimoniului instituției. Rezultatele inventarierii au fost consemnate în procesele-verbale privind rezultatele inventarierii patrimoniului, iar în baza acestora a fost perfectat Planul de acțiuni privind executarea recomandărilor Comisiei centrale de inventariere.

Pe parcursul anului au fost asigurate gestionarea conformă și eficientă a resurselor financiare ale instituției și corectitudinea realizării obiectivelor operaționale pe

segmentul gestiunii bugetare: evidența contabilă conformă a patrimoniului conform cadrului normativ, calcularea conformă și achitarea drepturilor salariale, compensatorii și a altor drepturi bănești ale deputaților și personalului Secretariatului Parlamentului, întocmirea rapoartelor financiare periodice privind executarea bugetului, a rapoartelor privind creanțele și datoriile etc. și raportarea periodică instituțiilor abilitate (Ministerul Finanțelor, Serviciul Fiscal de Stat, Casa Națională de Asigurări Sociale, Biroul Național de Statistică), precum și alte procese aferente.

25. Achiziții publice

În perioada de referință au fost achiziționate bunuri, servicii și lucrări în sumă de 24,45 milioane de lei. În acest scop au fost organizate 294 de proceduri de achiziții publice: 7 licitații deschise, 18 cereri ale ofertelor de preț, 15 proceduri directe cu prestatori unici de servicii (energie electrică, gaze naturale, energie termică, apă și canalizare, salubritate, pază), 221 de proceduri de mică valoare, în urma cărora au fost încheiate 283 de contracte de achiziții publice de bunuri, servicii și lucrări. Publicarea procedurilor de achiziții publice, desfășurarea licitațiilor electronice și invitarea operatorilor economici pentru a participa la procedurile de achiziții a permis economisirea surselor financiare.

Achizițiile publice de bunuri, lucrări și servicii în cadrul Secretariatului Parlamentului au fost realizate în baza Planului de achiziții publice pentru anul 2023. Planul de achiziții respectiv a fost realizat integral, în proporție de 100%, pe parcurs fiind necesară efectuarea de achiziții suplimentare, care nu au fost prevăzute inițial în plan. Majoritatea modificărilor au fost efectuate fiind identificate mijloace financiare, micșorate contractele de achiziții publice prin acorduri adiționale, inclusiv economisite sursele financiare la alte proceduri de achiziții publice inițiate.

Transparența procedurilor de achiziții publice a fost asigurată prin publicarea procedurilor de achiziții publice în Sistemul Informațional Automatizat „Registrul de stat al achizițiilor publice” și în portalul informativ al Parlamentului (achizitii.parlament.md). Portalul cuprinde informația cu privire la achizițiile publice începând cu anul 2016.

Referitor la procedurile de achiziții publice realizate în cadrul Secretariatului Parlamentului, din partea agenților economici a fost depusă o contestație, dar aceasta a fost respinsă de către Agenția Națională pentru Soluționarea Contestațiilor ca fiind nefondată.

26. Tehnologii informaționale și comunicații

A fost asigurată funcționalitatea și dezvoltarea sistemelor informaționale integrate ale Parlamentului prin implementarea obiectivelor prioritare de informatizare a activității instituției. În regim de lucru a fost asigurat suportul tehnic pentru deputați și angajați în utilizarea corectă a computerelor, precum și la desfășurarea ședințelor plenare ale Parlamentului, desfășurarea ședințelor Biroului permanent și ale comisiilor permanente și a întrevederilor online, cu efectuarea înscrierilor video/audio și stocarea acestora. În cadrul Parlamentului funcționează linia de suport IT, care asigură preluarea și deservirea apelurilor telefonice și e-mailurilor de solicitare a asistenței.

Pe parcursul anului 2023 a fost asigurată mentenanța și funcționalitatea sistemelor informaționale existente (peste 14), de asemenea au fost dezvoltate sisteme

informaționale noi (privind evidența și gestionarea datelor din foile de parcurs, gestionarea consumului de carburanți, evidența acumulatorilor și anvelopelor; privind gestionarea bunurilor la depozit; de evidență a identificării și localizării circulației mijloacelor fixe).

A fost asigurată realizarea obiectivelor operaționale în domeniul de gestiune a tehnologiilor informaționale și comunicațiilor:

- asistența tehnică în organizarea ședințelor și a evenimentelor Parlamentului, cu înregistrări video și audio, transmisiuni live;

- asigurarea cu echipamente TIC (cablarea, setarea infrastructurii în termen) și mentenanța tehnicii de calcul și infrastructurii de rețea;

- mentenanța serverelor fizice (10) și virtuale (60), situate în DataCentru (DNS, Exchange Mail Server, VoIP telefonie, File server, Web servere, PrintServer, Active Directory, Microsoft System Center, FTP, SRV-FS etc.);

- stocarea în siguranță a informațiilor în Data Cloud;

- punerea în aplicare a platformei SharePoint pentru editarea simultană în grup a documentelor;

- implementarea sistemului de arhivare a informațiilor grafice și video, aferente evenimentelor, ședințelor, pe un server setat și configurat conform necesităților și în sistemul guvernamental MCloud;

- asigurarea funcționalității depozitarului instituțional e-Arhiva prin intermediul platformei Dspace;

- actualizarea și interconectarea catalogului electronic de bibliotecă e-Biblioteca la platforma Intranet;

- mentenanța, gestiunea și dezvoltarea sistemelor informaționale Control-Acces (sistem de evidență și pontaj), e-Petiții (destinat gestiunii petițiilor), Print Management (dedicat imprimării în rețea), MailServer;

- mentenanța telefoniei IP, administrarea și mentenanța telefoanelor fizice și a aplicației mobile „Skype for business”;

- dezvoltarea resurselor web: pagina web oficială a Parlamentului, pagina nouă oficială a Parlamentului, platforma Intranet, portalul Achiziții, Multimedia ,Educație civică;

- mentenanța rețelei Wi Fi a Parlamentului, pentru 93% din spațiul de lucru al utilizatorilor, și a rețelei locale LAN;

- dezvoltarea tehnologiei VPN pentru desfășurarea activității la distanță la solicitare;

- mentenanța sistemului de supraveghere a clădirii Parlamentului și a teritoriului adiacent;

- asigurarea securității cibernetice în regim nonstop și blocarea atacurilor cibernetice majore.

27. Activitatea de suport administrativ

Managementul eficient al patrimoniului, bunurilor și serviciilor s-a axat pe următoarele domenii:

- *Modernizarea și gestionarea edificiilor, echipamentelor și instalațiilor aflate la balanța Secretariatului Parlamentului*

Toate imobilele din gestiune au fost asigurate cu energie electrică, agent termic, gaze naturale, apă și canalizare, servicii de salubritate și de evacuare a deșeurilor, precum și cu servicii de pază, luând în considerare volumele și consumurile planificate și reflectate în contractele încheiate cu operatorii de bază.

Au fost întreprinse acțiuni de stopare a degradării imobilelor din gestiune, și anume executarea lucrărilor de reparații curente la acoperișul clădirii din str. Sfatul Țării nr. 37 și la acoperișul garajului Parlamentului, fiind montată, cu forțe proprii, țeava pentru evacuarea apelor pluviale. A fost posibilă modernizarea instalației frigorifice (casarea instalației nefuncționale și procurarea unei mașini frigorifice noi).

Modernizarea și gestionarea eficientă a echipamentelor au fost realizate în permanență, în acest scop fiind încheiate contracte de achiziții publice pentru deservirea sistemelor ingineresti. O parte din sisteme au fost deservite cu forțele proprii (sistemul de irigare, de apeduct, de încălzire centralizată).

O altă acțiune importantă a fost legalizarea consumului de energie electrică la locurile de consum ale punctelor termice aparținând SA „Termoelectrica”. A fost elaborat și încheiat, cu SA „Termoelectrica”, contractul de comodat de utilizare a spațiilor pentru 4 puncte termice, conform căruia are loc recuperarea consumului de energie electrică consumată de către acestea.

În urma unei analize economico-financiare a fost raționalizat consumul apei potabile din incinta clădirii Parlamentului prin substituirea buteliilor de apă cu dispozitive de purificare a apei potabile. Aceasta a permis diminuarea costurilor pentru consumul de apă potabilă cu aproximativ 65%.

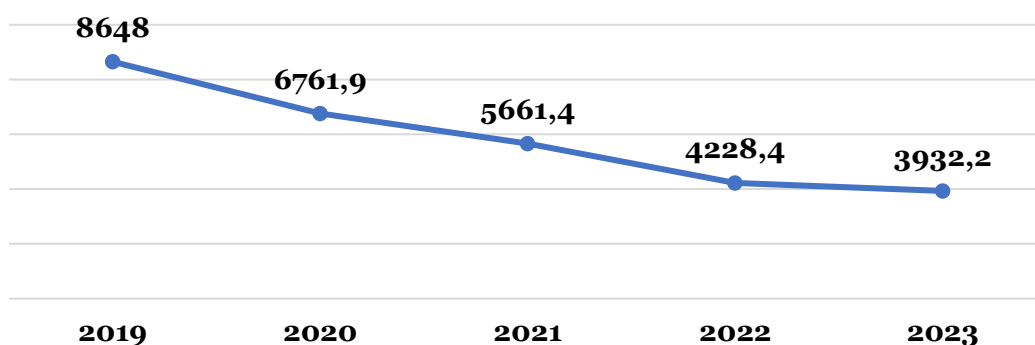
Asigurarea securității și sănătății în muncă pentru angajații Secretariatului Parlamentului a fost îndeplinită prin distribuirea și utilizarea conform cerințelor în vigoare a echipamentele de protecție individuală, prin supravegherea lucrărilor de către conducătorii locurilor de muncă, precum și prin respectarea recomandărilor IGSU privind înlăturarea unor neconformități, înaintate după simularea unei situații de incendiu în incinta clădirii Parlamentului.

➤ *Asigurarea instituției cu servicii de transport*

Au fost asigurate servicii de transport calitative pentru activitățile parlamentare și de protocol. Au fost realizate întreținerea, deservirea și testarea tehnică a unităților de transport din dotare (32). În scopul eficientizării și optimizării cheltuielilor de mentenanță, au fost implementate registre/documente electronice de evidență a activităților curente pe segmentul vizat (modulul informațional „Evidența analitică a decontărilor lunare ale combustibilului”, raportul lunar de evidență a foilor de parcurs, raportul anual privind evidența și amortizarea anvelopelor, raportul anual privind evidența și amortizarea bateriilor auto, raportul statistic privind cheltuielile lunare/anuale ale Direcției transport).

Cheltuielile privind activitatea de transport (cheltuieli de personal, întreținerea clădirii garajului, exploatarea și reparația transportului din dotare) au fost optimizate și diminuate – de la 8,6 milioane de lei în anul 2019 la 3,9 milioane de lei în anul 2023 (figura nr. 5).

Figura nr. 5. Dinamica cheltuielilor pentru serviciile de transport și întreținerea Bazei Auto a Parlamentului pentru anii 2019–2023 (mii lei)

➤ *Asigurarea logistică și serviciile de deservire alimentară în cadrul evenimentelor*

A fost definitivat și aprobat Regulamentul privind gestionarea bunurilor materiale ale Secretariatului Parlamentului, care reflectă inclusiv normele de eliberare, utilizare și casare a echipamentului de lucru pentru personalul tehnic și auxiliar.

În baza recomandărilor înaintate de Comisia de inventariere, în incinta clădirii Parlamentului a fost înființat un depozit prin intermediul căruia are loc primirea-eliberarea mijloacelor fixe, a obiectelor de inventar și a bunurilor consumabile. Ulterior au fost elaborate instrumentele electronice de evidență a bunurilor depozitate și de evidență a localizării și mișcării mijloacelor fixe după locul amplasării acestora (Registrul electronic privind evidența bunurilor de la depozit și Registrul de evidență a identificării și localizării circulației mijloacelor fixe).

A fost oferită asistență logistică, tehnică și alimentară pentru 42 de ședințe plenare, 36 de ședințe ale Biroului permanent, 214 ședințe ale comisiilor parlamentare, 298 de ședințe de lucru, 305 întrevederi cu reprezentanți ai corpului diplomatic și delegații oficiale din străinătate, 7 reuniuni bilaterale și multilaterale desfășurate în incinta legislativului, inclusiv Cea de-a Zecea Sesiune Ordinară a Adunării Parlamentare EURONEST, Reuniunea Președinților Comisiilor pentru Afaceri ale UE și ai Comisiilor pentru Afaceri Externe (United4Moldova), Reuniunea Adunării Parlamentare a Dimensiunii Parlamentare a Inițiativei Central Europene.

În vederea realizării obiectivului de asigurare și coordonare a serviciilor de alimentație au fost deservite cu servicii de tip catering 43 de evenimente desfășurate la Parlament. Totodată, au fost prelungite relațiile contractuale de prestare a serviciilor de alimentație publică în cadrul cantinei Parlamentului.

Angajații au fost implicați activ în procesul de identificare și valorificare a spațiilor neutilizate din gestiunea Secretariatului Parlamentului și, implicit, în activitatea Comisiei de negocieri privind darea în locațiune a activelor neutilizate. Au fost semnate 51 de contracte de locațiune/comodat privind spațiile de parcare auto în incinta garajului Parlamentului. Executarea contractelor respective, precum și activitatea conformă a parcării auto din cadrul clădirii garajului și spațiului adiacent acesteia au fost strict monitorizate. Veniturile obținute de la darea în locațiune a locurilor de parcare au făcut posibilă compensarea cheltuielilor necesare întreținerii imobilului, asigurării pazei acestuia și achitării serviciilor comunale aferente. De asemenea a fost încheiat un contract cu privire la transmiterea în locațiune a imobilului din bd. Ștefan cel Mare nr. 159, pe un termen de trei ani, fiind încasate mijloace financiare. Valorificarea eficientă a spațiilor neutilizate din gestiune a generat venituri suplimentare la bugetul Parlamentului (figura nr. 6).

Figura nr. 6. Venituri la bugetul Parlamentului în anul 2023

➤ *Asigurarea cu servicii de îngrijire a încăperilor de serviciu și a teritoriilor adiacente*

Lucrările de amenajare a teritoriului adiacent clădirii legislativului au fost asigurate cu resurse proprii, fără încheierea unui contract de deservire cu agenți municipali.

Spațiile din gestiunea Parlamentului care au fost salubrizate și igienizate zilnic constituie o suprafață totală de 20,31 mii m². Salubritatea, irigarea și îngrijirea spațiilor verzi și a teritoriului adiacent imobilelor Parlamentului au fost asigurate pentru o suprafață de circa 31,72 mii m².

CONCLUZII

Analiza rezultatelor obținute în urma implementării obiectivului nr. V determină următoarele constatări:

➤ *pe segmentul managementului instituțional:*

Planul de acțiuni al Secretariatului Parlamentului pentru anul 2023 conține 42 de acțiuni și 148 de indicatori de produs/rezultat, al căror grad de realizare se prezintă astfel: realizat – 87,5% de indicatori, în proces de realizare – 9,7%, nerealizat – 2,8%.

➤ *pe segmentul asistenței externe:*

Se observă diversificarea portofoliului existent al proiectelor și programelor de asistență externă, atât datorită factorilor politici, cât și datorită eforturilor consolidate ale Secretariatului Parlamentului. O realizare semnificativă pentru Republica Moldova este obținerea statutului de stat candidat la aderarea la Uniunea Europeană, ceea ce impune introducerea abordărilor noi la nivel de procese instituționale și cooperare între Parlament și Guvern. Acest fapt a impulsionat eforturile de stabilire a contactelor cu donatorii și dezvoltarea relațiilor bilaterale, care au căpătat o puternică orientare pro-europeană, fiind direcționate spre schimbul de experiență privind procesul de integrare și armonizare a acquis-ului UE. Aceste preocupări au determinat tematica vizitelor de studiu ale funcționarilor Secretariatului Parlamentului la parlamentele în statele membre

ale Uniunii Europene, precum Republica Federală Germania, Austria, Croația, Regatul Belgiei, Estonia etc.

Statutul de țară candidată pentru aderare la UE oferă angajaților Secretariatului Parlamentului diverse oportunități de participare la vizite de studii, dar impune și obiective care trebuie îndeplinite, provocări care trebuie depășite. A fost asigurată buna desfășurare a proiectelor de asistență externă din partea donatorilor, a ședințelor conducerii Secretariatului Parlamentului cu reprezentanții partenerilor de dezvoltare, pregătirea discursurilor și a notelor informative pentru conducerea Secretariatului Parlamentului privind finanțarea, implementarea activităților, extinderea, restructurarea proiectelor/programelor de asistență tehnică externă.

În acest context, mecanismul de *cooperare cu Parlamentul European* a fost impulsionat, fiind realizate diverse programe de instruire pentru subdiviziunile Secretariatului Parlamentului și deputați: programul „Suport pentru servicii de interpretare și traducere”, Dialogul Jean Monnet, Programul Simone Veil, Programul privind combaterea dezinformării, Seminarul pentru susținerea democrației; Programul de stagii la Parlamentul European (Democracy Fellowship); vizite de studiu la Parlamentul European. În total, au beneficiat de instruiți în regim online oferite de Parlamentul European – 35 de funcționari publici, de vizite de studii în cadrul programelor cu Parlamentul European – 20 de deputați și 10 funcționari publici, de stagii la Parlamentul European – 2 funcționari publici. Deoarece țara noastră și-a setat un obiectiv ambițios – să înceapă negocierile pentru aderarea la UE, avem nevoie de bune practici în domeniu. În acest context, Secretariatul Parlamentului va continua să impulsioneze mecanismul de cooperare cu Parlamentul European.

A fost în ascendență *cooperarea cu Rețeaua Secretarilor generali* ai parlamentelor din țările Parteneriatului Estic. În 2023, Parlamentul Republicii Moldova a lansat un schimb de bune practici între secretariatele parlamentelor țărilor din Parteneriatul Estic privind eficientizarea controlului parlamentar. Reprezentanții proiectului regional GIZ au precizat că vor continua să sprijine eforturile instituției parlamentare în procesul de integrare europeană și promovarea reformelor ce reies din Acordul de Asociere cu UE, oferind asistență prin intermediul a noi proiecte de dezvoltare. Totodată, au fost purtate discuții cu experții GIZ referitoare la diversificarea asistenței oferite pentru consolidarea capacităților instituționale ale Parlamentului, făcându-se o trecere în revistă a proiectelor desfășurate cu suportul financiar al Ministerului Federal pentru Cooperare Economică și Dezvoltare al Germaniei (BMZ).

Semnalăm participarea funcționarilor în calitate de speakeri la evenimentele organizate de Secretariatul Parlamentului (masa rotundă cu genericul „Controlul parlamentar și rolul administrațiilor parlamentare în acest proces”).

A fost asigurată *diversificarea portofoliului de asistență externă*. Se preconizează lansarea unui proiect de asistență al *Biroului de Cooperare al Elveției* în anul curent. În anul 2023 a fost demarată agrearea priorităților și necesităților de asistență ale Parlamentului în scopul atragerii suportului din partea Elveției. Totodată, pentru a sprijini reformele, a fost mobilizată expertiza sectorului public din statele membre ale UE prin intermediul instrumentelor TAIEX și Twinning. Au fost realizate activități de pregătire pentru lansarea proiectului Twinning la Parlament în anul 2024 (a fost elaborată fișa de proiect).

A fost dezvoltată *cooperarea bilaterală* cu administrațiile parlamentare din țările membre ale UE, precum Germania și Austria. Au fost identificate și sistematizate necesitățile de asistență ale subdiviziunilor structurale privind domeniile de suport, care ar putea fi acoperite de potențiale programe/proiecte de asistență externă din partea Guvernului Republicii Federale Germane. A avut loc stabilirea contactului cu reprezentanții administrației parlamentare de la Bundestag, fiind pregătită vizita de documentare a reprezentantului german privind necesitățile de asistență externă ale Secretariatului Parlamentului și discutate domeniile potențiale de cooperare. Ulterior, funcționarii publici au participat la atelierul de lucru în format online privind organizarea și implementarea ceremoniilor oficiale, vizitelor și conferințelor la nivel înalt. În continuarea dialogului a fost pregătită o vizită de studiu a unui grup de funcționari ai Secretariatului Parlamentului la Bundestag în luna ianuarie 2024.

Au fost purtate discuții bilaterale cu reprezentanții din cadrul Parlamentului Republicii Austria despre efectuarea schimbului de experiență, fiind realizate două vizite de studiu pentru schimbul de experiență cu administrația parlamentară.

A fost impulsionată activitatea Platformei Femeilor Deputate de legislatura a XI-a, pentru care a fost asigurat suport informațional și logistic (inclusiv secretariatul, la solicitare).

Pe de altă parte, constatăm cu regret că Parlamentul nu a mai beneficiat de activitățile preconizate ale proiectului UE „*Sprijin pentru dialogul politic structurat, coordonarea implementării Acordului de Asociere și îmbunătățirea procesului de aproximare*”, care a fost redirecționat la începutul anului 2023 spre alte autorități publice centrale (Guvernul, Ministerul Afacerilor Externe și Integrării Europene).

Printre subiectele *importante* se află operaționalizarea Sistemului informațional e-Parlament. În premieră pentru instituție se utilizează un sistem complex de gestionare a procesului legislativ în format electronic.

Concluzionăm că Parlamentul Republicii Moldova apreciază proiectele desfășurate cu susținerea partenerilor de dezvoltare și va fi asigurată lansarea proiectelor noi, care să ajute la creșterea performanțelor instituționale.

➤ *pe segmentul de management al resurselor umane:*

Comparativ cu anii anteriori, inclusiv cu anul prepandemic 2019, se atestă o majorare a numărului de activități de instruire realizate și a numărului de persoane instruite în anul 2023. Se atestă o creștere semnificativă a ponderii funcționarilor publici instruiți cel puțin 40 ore anual (74% în anul 2023, 30% în anul 2022, 64% în anul 2019). Au fost organizate activități de instruire interne, externe în țară și externe peste hotare. Au fost diversificate formele de instruire continuă, pornind de la vizite de studiu, ateliere de lucru, seminare de instruire și mese rotunde pentru deputați și angajații Secretariatului Parlamentului.

Totodată, se constată unele curențe în procesul de organizare a activităților de instruire:

– nerespectarea de către funcționarii din cadrul secretariatelor comisiilor permanente a procedurii de coordonare și informare privind intenția de a participa la activități de instruire neplanificate;

– nivel scăzut de implicare a formatorilor interni în desfășurarea activităților de instruire internă;

- nivel scăzut de prezentare a rapoartelor în urma deplasărilor de serviciu;
- dificultăți în procesul de identificare a potențialilor candidați pentru participare la instruirile externe în țară, din lipsă de timp pentru participare, chiar dacă există interes față de subiectele instruirilor.

Se evidențiază necesitatea digitalizării proceselor de management al resurselor umane și evidența electronică a datelor cu privire la personal, or atât prelucrarea/stocarea manuală a datelor, cât și extragerea/corelarea diverselor informații consumă timp, sunt uneori dificile și influențate de factorul uman (posibilitatea de eroare umană). Sistemul Informatic Automatizat „Registrul electronic al angajaților din sectorul bugetar” (SIA REA), parte componentă a resurselor informaționale de stat obligatorie spre utilizare de către autoritățile publice, oferă posibilitatea de evidență doar a unei părți mici de date cu privire la personal: statul de personal, schema de încadrare, raporturile de muncă ale angajaților și dosarul personal (incomplet), respectiv posibilitățile tehnologice ale SIA REA sunt insuficiente.

Punerea în aplicare a SIA REA a fost tergiversată de erorile tehnice apărute în procesul de completare a compartimentelor acestuia. Deși se conlucrează permanent cu reprezentanții IP „Centrul de Tehnologii Informaționale în Finanțe”, responsabili de dezvoltarea, administrarea, mentenanța și securitatea sistemului, riscul de nerealizare a activității respective ține de factorii externi, ce nu pot fi soluționați cu forțe proprii.

Climatul psihosocial în cadrul Secretariatului Parlamentului și sentimentul de apartenență la echipă sunt necesare a fi îmbunătățite, iar măsurile de motivare financiară și nonfinanciară – consolidate.

➤ *implementarea sistemului de control intern managerial:*

A fost asigurată realizarea parțială a standardelor naționale de control intern (SNCI). Astfel, în anul 2022, din totalul de 20 de SNCI, 15 standarde au fost implementate în totalitate și 5 parțial implementate.

➤ *în domeniul gestiunii financiare:*

Au fost onorate toate angajamentele financiare în baza contractelor de achiziții publice. Datoriile cu termen expirat nu au fost înregistrate. Concomitent, s-a reușit acoperirea financiară a tuturor activităților planificate, precum și a celor suplimentare parvenite pe parcursul anului de raportare. Activitatea curentă a Parlamentului și serviciilor de suport a fost asigurată, plățile salariale și compensatorii au fost efectuate lunar și în termen. De asemenea, au fost întreprinse acțiuni în vederea optimizării cheltuielilor, accentul fiind pus pe activitățile prioritare și s-au întreprins măsuri pentru sporirea veniturilor colectate.

➤ *în domeniul tehnologiilor informaționale:*

O activitate prioritară pentru anul trecut a fost implementarea SI e-Parlament, fiind depus efort maxim pentru realizarea și utilizarea sistemului în procesul legislativ în cadrul Parlamentului. A fost asigurată mentenanța sistemelor informaționale existente, de asemenea au fost dezvoltate sisteme noi, la solicitarea Secretariatului Parlamentului.

Un obiectiv realizat este transmiterea cu titlu gratuit a 67 de bunuri materiale cu profil TIC, neutilizate de către Secretariatul Parlamentului, la 7 școli din localitățile Bălăbănești, Corbu, Hârtopul Mic, Râșcova etc., în conformitate cu modul de transmitere stabilit în Hotărârea Guvernului nr. 901/2015. Zilnic a fost asigurat suportul tehnic și

informațional necesar deputaților și angajaților și realizată instruirea continuă a utilizatorilor.

➤ *în domeniul suportului administrativ:*

Secretariatul Parlamentului a contribuit la optimizarea cheltuielilor bugetului Parlamentului și încasarea unor venituri suplimentare prin valorificarea suprafețelor și bunurilor neutilizate. Aplicarea proceselor de raționalizare (consumul apei potabile) a permis identificarea unor soluții alternative de diminuare a cheltuielilor pe unele segmente de activitate. A fost posibilă modernizarea instalației frigorifice, precum și stoparea degradării a două imobile, ale căror acoperișuri au fost reparate în anul de referință. Au fost realizate calitativ și în termen toate solicitările ce țin de deservirea alimentară, acordarea suportului logistic și asigurarea cu servicii de transport a corpului de deputați, a angajaților Secretariatului Parlamentului și a activităților protocolare.

Asigurarea securității și sănătății în muncă pentru angajații Secretariatului Parlamentului a fost la un nivel înalt, astfel încât nu au fost înregistrate incidente de securitate sau sănătate în muncă în rândul personalului tehnic, auxiliar și muncitoresc.

PROPUNERI ȘI PRIORITĂȚI

Se propune realizarea următoarelor activități în anul curent:

– consolidarea suportului metodologic acordat subdiviziunilor și secretariatelor comisiilor permanente în procesul de planificare și raportare a activității și indicatorilor de performanță;

– diversificarea portofoliului de programe și proiecte de asistență externă pentru Parlament și Secretariatul Parlamentului;

– organizarea măsurilor de motivare a angajaților întru menținerea unei echipe eficiente prin activități de consolidare a echipei în aer liber, excursii, instruire în domenii de interes colectiv;

– consolidarea aportului în remediarea factorilor ce influențează procesul de instruire, în special:

• responsabilizarea șefilor de subdiviziuni privind identificarea necesităților de dezvoltare profesională la nivel de grup/subdiviziune;

• realizarea instruirilor interne planificate la locul de muncă și participarea angajaților la instruirile externe;

• pregătirea și implicarea formatorilor interni, asigurarea și monitorizarea procesului de dezvoltare profesională continuă a formatorilor, stabilirea necesităților de formare a formatorilor;

• respectarea de către angajați a procedurii de coordonare și informare a conducerii Secretariatului Parlamentului privind intenția de a participa la activități de instruire neplanificate;

• realizarea sesiunilor de informare la nivel intern și împărtășirea experienței, cunoștințelor și informației acumulate în cadrul deplasărilor peste hotare;

– elaborarea planului de gestiune a funcțiilor sensibile din cadrul Secretariatului Parlamentului, conform Standardului național de control intern 12;

– evaluarea riscurilor profesionale și stabilirea măsurilor de protecție și prevenire (de natură tehnică, igienico-sanitară, organizatorică și de altă natură), necesare pentru asigurarea securității și sănătății în muncă a angajaților;

- organizarea și desfășurarea unor cursuri de instruire în domeniul prevenirii și lichidării situațiilor de urgență/excepționale pentru membrii Grupului operativ de intervenție în situații de urgență/excepționale în clădirea Parlamentului, în comun cu reprezentanții Inspectoratului General pentru Situații de Urgență;
- simularea unui exercițiu în situații de urgență cu antrenarea forțelor și mijloacelor de evacuare în situații de urgență/excepționale;
- consolidarea eforturilor asupra gestionării conforme și eficiente a resurselor financiare ale Secretariatului Parlamentului, cu asigurarea executării devizului de resurse și cheltuieli de peste 97,2%;
- elaborarea estimărilor veridice ale veniturilor și cheltuielilor pentru anii 2025–2027, în termenele stabilite;
- asigurarea, în continuare, a evidenței contabile conforme a patrimoniului Secretariatului Parlamentului, conform cadrului normativ;
- veridicitatea și plenitudinea raportării financiare/nonfinanciare în termenele stabilite și asigurarea transparenței acesteia;
- dezvoltarea și mentenanța parcului IT din gestiunea Secretariatului Parlamentului;
- modernizarea echipamentului tehnic în raport cu avantajul tehnologic și cu cerințele sistemului informațional;
- asigurarea suportului tehnic, informațional și instruirea continuă a utilizatorilor;
- asigurarea circulației electronice a documentelor în cadrul Parlamentului și Secretariatului Parlamentului;
- darea în exploatare a mașinii frigorifice achiziționate, reglarea, pornirea și interconectarea acesteia cu alte sisteme;
- darea în exploatare a sistemului anti incendiu, inclusiv prin contractarea unui operator economic specializat în domeniu, pentru ajustarea sistemului la parametri și cerințele de funcționalitate și interconectare cu alte sisteme inginerești;
- efectuarea inventarierii componentelor instalațiilor inginerești, a utilajului și echipamentelor în lucru și identificarea caracteristicilor tehnice pentru utilajele menționate în scopul exploatării corecte a acestora;
- actualizarea proiectului de renovare a clădirii din str. Sfatul Țării nr. 37, cu extinderea proiectării suplimentare a amenajării teritoriului adiacent clădirii, prin demolarea construcțiilor neautorizate și vechi și utilizarea spațiilor eliberate pentru construcția unui spațiu pentru parcare automobilelor sau a spațiilor de depozitare;
- executarea lucrărilor de marcarea a spațiilor pentru amplasarea tehnicii speciale de intervenție în situații de urgență/excepționale conform schiței de proiect și contractului încheiat în acest sens;
- reparația acoperișului rampei de acces în garajul Parlamentului;
- urgentarea procesului de transmitere la balanța Parlamentului a sediului central și a infrastructurii asociate acestuia;
- asigurarea gestionării eficiente a mijloacelor fixe, obiectelor de inventar și bunurilor consumabile în conformitate cu necesitățile curente și procedurile financiare;
- asigurarea activității parlamentare și a delegațiilor oficiale cu servicii de transport calitative, precum și asigurarea cu servicii alimentare corespunzătoare a evenimentelor desfășurate în incinta Parlamentului.

ANEXE

Anexa nr. 1

Sinteza activității de stenografiere în perioada 2021–2023

Anul de referință	Nr. de ședințe plenare	Durata ședințelor, ore	Nr. de fișiere	Nr. pag. stenograme originale	Nr. de pag. sumare	Nr. de pag. stenograme redactate	Nr. de pag. raportul dezbaterilor
2021	40	238,09	1178	4638	129	4443	986
2022	49	265,31	1403	5400	191	5038	748
2023	39	265,25	1332	4956	155	5002	781

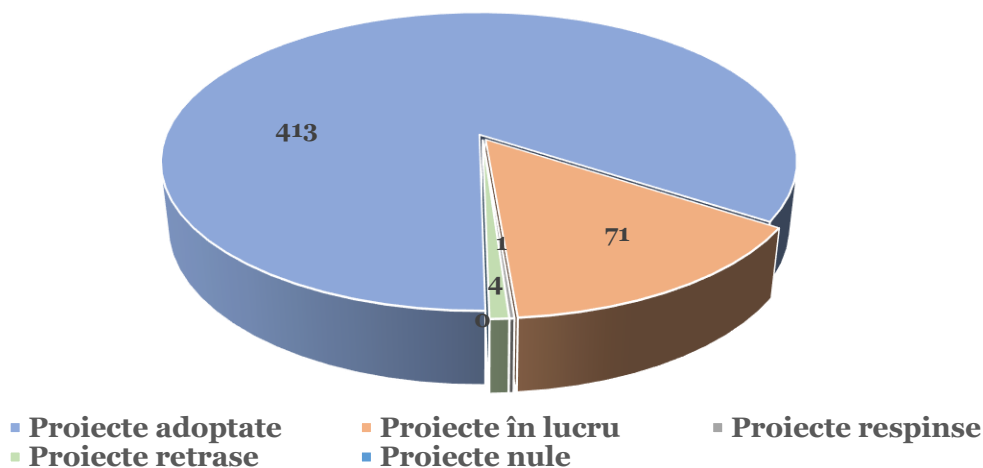
Anexa nr. 2

Sinteza actelor normative adoptate în anul 2023

TOTAL – 455 acte normative adoptate	Legi – 318	Conform art. 72 alin. (1) din Constituție	Legi constituționale	-
			Legi organice	316
			Legi ordinare	2
		<i>dintre care:</i>		
		Legi-cadru	53	
		Legi pentru modificare	175	
		Legi pentru ratificări	68	
		Legi denunțare/retragere din acorduri	22	
		Hotărâri – 137	Hotărâri-cadru	46
			Hotărâri de modificare și completare	31
	Hotărâri de numire/eliberare		60	
Acte aprobate în prima lectură				323

Anexa nr. 3

Proiecte intrate în procedură legislativă în anul 2023 (total – 490 proiecte)

**Statistica prezentării rapoartelor/corapoartelor,
avizelor și amendamentelor la proiectele de acte normative în anul 2023**

Comisia sesizată în fond	Total rapoarte/ corapoarte prezentate		Total avize prezentate	
	Sesiunea de primăvară	Sesiunea de toamnă	Sesiunea de primăvară	Sesiunea de toamnă
Comisia juridică numiri și imunități	73/10	61/7	-	2
Comisia economie, buget și finanțe	126/13	100/9	28	14
Comisia securitate națională, apărare și ordine publică	29/3	22/3	94	84
Comisia politică externă și integrare europeană	32/43	42/39	6	-
Comisia drepturile omului și relații interetnice	5/2	-/1	53	38
Comisia administrație publică și dezvoltare regională	14/3	8/4	108	95
Comisia cultură, educație, cercetare, tineret, sport și mass-media	19/4	17/2	83	41
Comisia agricultură și industrie alimentară	21/1	28/1	73	58
Comisia protecție socială sănătate și familie	35/10	37/3	83	86
Comisia mediu, climă și tranziție verde	8/3	10/3	90	71
Comisia de control al finanțelor publice	4/3	1/-	-	-
Total comisii	366/95	326/72	618	489
Direcția generală juridică			192	171
Centrul Național Anticorupție			68	49
Guvernul			83	57
Adunarea Populară a Găgăuziei			-	20
Total			961	786
Amendamente prezentate de către deputați			189	175
TOTAL	366/95	326/72	1150	961

Sinteza activității de redactare a actelor adoptate în anul 2023

Nr. crt.	Denumirea lucrărilor	Nr. de acte definitive	Nr. de pagini ro	Nr. de pagini ru
1	Acte normative adoptate (redactate, corectate, confruntate, tehno-redactate)	424	3389	3429
2	Proiecte de acte normative redactate (redactate, corectate, confruntate, tehno-redactate)	367	3668	3869
3	Documente interne (redactate, corectate, tehno-redactate)	82	670	-
4	Proiecte de acte normative, documente interne și amendamente traduse	246/324	-	1165/126
TOTAL		1119/324	7727	8463/126

Sinteza activității de redactare a actelor adoptate pentru perioada 2021–2023

Anul de referință	Acte adoptate redactate (ro/ru pag.)	Proiecte de acte normative redactate (ro/ru pag.)	Traduceri ale proiectelor de acte normative, alte documente pag.	Redactarea/traducerea documentelor interne, pag.
2021	260 (1678 ro/1752 ru)	179 (1378 ro/1449 ru)	376 (2034 pag.ru)	185 (1035 ro/539 ru)
2022	390 (4360 ro/4788 ru)	332 (3908 ro/4223 ru)	304 (30 ro/1515 ru)	132 (970 ro/480 ru)
2023	424 (3389 ro/3429 ru)	367 (3668 ro/3869 ru)	246 (1291 ru)	82 (670 ro)